

LAIKMETS

Nicht öffnen

3

Nr. 11
1942 g.
17. marta

RM 0,31

LAI NE DROŠINĀTU JĀMĀS BĒRĒS (Ā
LĒSĀS) ĶĒMĀS, ANĒ LATVIŠĀS UN LATVIŠĀS
TĒMĀS UN ĪPAŠĀS ĀRĒŠĀS PASREIZ
TĒMĀS UN ĪPAŠĀS SVARĪGĀKOS
ĀRĒŠĀS

ZIEDOSIM ARMIJAI NEPIECIEŠAMOS METALLUS

Vienotās Eiropas cīņa pret boļševismu tuvojas beigu posmam. Vācijas un sabiedroto tautu armijas un brīvprātīgie cīnītāji sagatavojušies dot pēdējo triecienu boļševikiem. Tuvojas lielā vācu ofensīva, kas nesīs galīgo uzvaru. Milzu armijai, kas patlaban atrodas kaujas laukā, nepieciešami ārkārtīgi lieli municijas krājumi. Sagatavotās ieroču un municijas rezerves nedrīkst samazināties. Ieroču un municijas ražošanai nepieciešami dažādi krāsainie metalli, kuŗu sagādāšanā vācu tauta jau pierādījusi savu ziedošanas gribu. Vācijas, Itālijas un daudzu citu Eiropas tautu iedzīvotāji jau priekš ilga laika nodevuši armijas vajadzībām visus krāsainos metallus, atsakoties no ļoti daudzām pierastām lietām – mājsaimniecības un greznuma priekšmetiem.

Tagad arī mums jāpierāda šī laikmeta pareizā izpratne, nododot valstij visus bruņošanās rūpniecībai nepieciešamos metallus — vaŗu, alvu, svinu, misiŗu, bronzu, jaun-sudrabu u. c. Mums tas nenāksies grūti, jo latvieši arvien

bijuši ļoti pārtikuši un daudzajos gados sakrājuši dažādas vērtīgas mantas, kas kaŗa apstākļos ir pieciešamas. Mums jāapzinās, ka šis laikmets nav personīgu ērtību gūšanai, bet ka tagad izšķīŗas visas Eiropas dzīvības un nāves jautājums. Skaistā bronzas figūra uz rakstāmgalda mūs nespēs sargāt, ja kaŗavīriem frontē aprūks municijas. Misiŗa durvju un logu roktuŗi gan izdaiŗo māju, bet vēl vairāk tie vajadzīgi mūsu zemes aizsardzībai. Kad ieroči būs beiguši runāt un Eiropā atkal varēs sākties mierīgas jaunuzbūves darbs, mūsu dzīvokļus varēs izdaiŗot bronzas figūras un misiŗa roktuŗi, bet patlaban tie jānodod tur, kur visvairāk vajadzīgi.

Nav nevienas mājas Latvijā, kas nevarētu dot vismaz pāris krāsaino metallu priekšmetu. Tāpat kā siltos apģērbus nododot, arī tagad pierādīsim, ka latviešu tauta ar visu sirdi dzīvo līdzī lielajai cīņai un ir gatava dot visu, lai palīdzētu gūt ātru un galīgu uzvaru.

A. Freimanis.

VIENMĒR NOMODĀ.

Vācu un sabiedroto tautu kaŗavīri austrumos veido nesalauzamu valni Eiropas drošībai. Vajadzīga tikai viena pavēle un sāksies pēdējais trieciens boļševismam.

ĪSTENĪBA UN ILLŪZIJAS

PIEZĪMES PAR PASAULES POLĪTISKO STĀVOKLI

Sādas ainas vērojamas Staļina izslavētās ziemas ofensīvas noslēgumā. Zīdīši - bolševistiskās varas dzīta, padomju zemes tauta noasiņoja vēltīgos uzbrukumos. Lalmīgi var justies tie, kas nokļuvuši vācu gūstā, jo viņi atgriezīsies dzimtenē.

(Weltbild)

Vēsture ir valstu un tautu lielā skolotāja. Cik ilgi tauta ir vesela un spējīga rīkoties konsekventi, tik ilgi tās vēstures patiesi lielie brīži pieskaitāmi laikmetiem, kam ir vērtība atmiņā dzīvot tālāk. Ja no šī redzes viedokļa aplūko pēdējā laika militāros un politiskos notikumus, tad objektīvam vērotājam jāsecina, ka pašos pamatos ir liela atšķirība starp plūtokrātisko valdītāju un Eiropas un Austrumāzijas kārtības faktoru vēsturisko domas gaitu. Pelnī uzmanību tas veids, kā Anglija, USA un padomju Krievija izturas zināmos apstākļos. Tani laikā, kad vācu šķēps radīja kārtību Eiropā, Anglija ar kara kūdītāja Ruzvelta labprātīgu līdzdalību Tālajos Austrumos spēlēja viltus spēli tādā apjomā, kas pārsteidz ar Klusā okeana stratēģisko un ģeopolitisko apstākļu izpratnes trūkumu. Visai pasaulei kļūst skaidrs, cik vieglprātīgi amatierstratēģis Čerčils liek uz spēles trissimtgadīgās angļu koloniju politikas angļus. Honkonga, Malaja un Singapūra — tas bija sākums. Tagad Anglijas kroņa dārgums — Indija — nāk cīņas priekšplānā. Japāņu ātrie sasniegumi Malaju salās atklāja, ka koloniju holandieši nebija gudri darījuši, padodamies angļu iegribām. Japāņu gaisa uzbrukumi Port Darvinai pašlaik ievēl Austrāliju militāro kombināciju laukā. Ir vairs tikai laika jautājums, kad no turienes uz Londonu raidāmie palīgā saucieni pārvērtīsies lielākā izmisuma kliegzienos. Cik ļoti pieņemties angļu nespēks, to gaiši rāda Staļina politruks angļu kara kabinetā sers Stafords Krips paskaidrodams, ka Austrālijai un Jaunzēlandei nekāda palīdzība no Anglijas nav sagaidāma. Atkāpšanās pa visu līniju! Atkāpšanās illūziju valstībā, kuŗas angļu propaganda izplata pasaulē tieši tagad, kad īstenība Tālajos Austrumos un Ziemeļāfrikā, kā arī vācu zemūdeņu rosība Atlantijas okeanā, un sevišķi pie Ziemeļamerikas krastiem, runā gluži citādu valodu.

Kļuvis nepatīkami runāt par Ruzveltu. Reti kādreiz kāda vīra naidīgo vārdu strauzes un balmutība pamatīgāk atspēkota nekā Baltā nama kamīna runātājam. Viņš mal-dās ļodzīgās illūzijās, kurpretim Adolf's Hitler's liek paziņot saviem vecajiem partijai biedriem, ka viņš nevar ierasties Mūnchenē, lai piedalītos nacionālsociālistiskās partijas programmas pasludināšanas atceres dienā. Pēc Vadoņa paskaidrojuma,

neierašanās iemesls bija tas, ka viņam nav iespējams atstāt savu galveno mītni tagad, kad notiek sagatavošanās galīgai cīņai. Šis norādījums vēstī par nākamām lieliem notikumiem operatīvā ziņā. Šai karā jau vienmēr pavasaris bijis pārsteigumu laiks. Pasaule to jau pieredzēja karagājienā pret Franciju un angļu ietekmes izbeigšanā Serbijā un Grieķijā. Bet Adolfa Hitlera paskaidrojums atklāj vēl ko citu. Vācu fronte austrumos stāv nesatricināta un gatava jauniem varoņdarbiem. Staļins savus ziemas kara mērķus nav sasniedzis! Ja tagad vāci pavēl svītru ziemas kaujām, tad bilance pierāda, ka Padomija zaudējusi pēdējo iespēju dot notikumiem sev vēlamu virzienu.

Pēc Vadoņa pavēles vācu armija austrumos ziemā pārgāja uz atvairīšanās cīņām. Iznākums tagad skaidri redzams. Neviens stratēģiskais vai taktiskais mērķis, kādu padomju vadība savā plānā bija nospraudusi, nav sasniegts. Izziņotās lielās kņai-bļu operācijas (pēc vācu stratēģijas parauga pirms ziemas kaujām) beigušās ar pilnīgu Padomijas neveiksmi. Neviens vietā austrumu frontē Staļina ģenerāļiem nav izdevušās šādas kņai-bļu operācijas pat niecīgākos izmēros. Pretēji padomju apgalvojumiem, nekur nav neviena ievērojamāka vācu vienība atgriezta vai iznīcināta.

Padomija nav spējusi sagrābt savās rokās nevienu svarīgu satiksmes līniju, piem., dzelzceļu vai autoceļu. Vēl kāds starp lielajiem mērķiem, proti: milzīgā bruņošanās rūpniecības centra Ļeņingradas atbrīvošana un vācu un somu ielenkšanas frontes saraušana arī nav izdevusies. Par sevišķi ievērojamu jāatzīmē tas, ka par spīti skaitliski stiprākiem padomju spēkiem — vācu armijai savukārt izdevies ieņemt stratēģiski vai taktiski svarīgas izejpozīcijas pavasarī vai vasaras sākumā gaidamajām vācu operācijām. Bez tam Padomijai arī galīgi nav veicies ar vācu kara materiālu izpostīšanu un armijas vienības saārdīšanu. Bruņoto spēku virspavēlniecības nesenējais kopsavilkums un tajā minētie skaitļi runā drausmu valodu un atklāj, ka Staļins pat ar savām pēdējām rezervēm nav varējis sasniegt izšķirīgu pagrieziena.

Attēlotie apstākļi vācu pusē norāda uz to, ka ziemas kaujas austrumu frontē nav bijušas tikai liels vācu panākums, bet uzskatāmas arī par nākamās uzvaras priekšnoteikumu. Šie konstatējumi noraida visus padomju ziņojumus par to pašu tematu tais

valstīs, kur illūzijas ir pēdējais līdzeklis vēlreiz uzmundrināt grimstošo tautas noskaņojumu. Kā vienmēr — Vācijas atbilde ir darbi. Šis pavasaris to pierādīs. Bet jau tagad Vācija spēš soli, kas izskaidrojams ar stipru ticību vācu ieroču galīgai uzvarai. Sacītais attiecas uz vēsturiski nozīmīgo jauno, lielo agrārreformu Austrumu apgabalos. Tās nolūks ir līdz šim padomju kalpinātās zemes jaunuzbūve par svētību Eiropai.

Ar jauno agrārreformu Vācija sāk pirmo pamatvilcienu, lai izbeigtu padomju kolektīvo principu lauksaimniecībā. Reformas mērķis ir saimnieciski likvidēt padomju sistēmu un arī Austrumu apgabalos atgriezties pie privātpašuma principiem. Vispārējais plānojums izpauž plaša vēriena zemnieku atbrīvošanas un īstas sociālās rīcības principa viedokli atskatā uz šī apgabala noderību Eiropas apgādei.

Kā no vācu puses paskaidro, noteikumi izriet no sekojošiem apstākļiem: 1) Padomju savienība veicinājusi zemes pārmērīgu un nedabisku industriālizāciju. 1914. g. tikai 18,5% iedzīvotāju bija nodarbināti rūpniecībā, turpretim 1933. g. jau 32,8 proc. 2) Roku rokā ar rūpniecības forsēšanu gāja pilsētu paplašināšanās. Laukiem atrāva darbaspēku. Pārtikas līdzekļu un jēlvielu ražošanu atstāja novārtā, cik tālu tā nekāļpoja rūpniecībai. 3) Rūpniecībā Padomijai galvenais bija bruņošanās līdzekļu: ieroču, tanku, lidmašīnu un tml. ražošana. Turklāt plaša patēriņa preču rūpniecība palika pilnīgi novārtā.

No vācu puses Austrumu apgabalos paredzēts veikt jauniekārtojuma programmu, kas izriet no sekojošiem viedokļiem:

1) Pašos pamatos visur jāatjauno privātpašums un jānodibina saimniekotāju cilvēku personīgā atbildība. Šis pamatnoteikums vienādi attiecināms uz zemniekiem, kā arī uz amatniekiem un uzņēmējiem.

2) Pārmērīgu industriālizāciju izbeigs. Rūpniecību saskaņos ar pārējās Eiropas, sevišķi Viduseiropas, rūpniecību.

3) Bruņošanās rūpniecība, pretstatā patēriņa preču rūpniecībai, samazinās. Svarīgākās patēriņa preces, kādas nepieciešamas Austrumu apgabalā jāsaģādē pašu zemē.

4) Krievijai atkal jāklūst par pārtikas līdzekļu un jēlvielu piegādātāju Eiropai, kas savukārt dos austrumiem vajadzīgos rūpniecības ražojumus. Šo uzdevumu robežās sekos darbaspēka novirzīšana atpakaļ uz zemēm un lauksaimniecībā.

Saimnieciskā skatījumā šī apmaiņa dod neiedomājamas iespējas, sevišķi paturot par mērķi Austrumu apgabalu lauksaimniecības intensivizēšanu, jo šo apgabalu lauku raža līdz šim sasniedz tikko pusi vācu vidējās ražas.

Šī apcerējuma degpunktā mēs nostatījām divus apstākļus: no vienas puses padomju ziemas ofensīvas neveiksmi un viņu lielā vēriena illūziju politiku, no otras puses — jaunās vācu agrārreformas nozīmīgo programmu. Vācija var atļauties to pavēstīt šai laikā, kad tās ienaidnieki apdullina sevi ar illūzijām un, šķietas, pilnīgi piemirsuši, ka vācu paņēmiens ir — pārliecināt ar faktiem.

H. K.

maļos sniega aizputinātos
OT vīri, laižot darba
bijus ar sniega līdītā-
nem. Pārtollem vejiem norit
nepārtrauktīgu kustību, pie-
gādājot munīciju un municiju.

Prettanku artilērijas pos-
tenā gatavs atvairīt bol-
ševiku uzbrukumu. Pret-
tanku artilērijas
iznīcinājuši daudzus sim-
tus bolševiku tanku, kas
mēģināja izlauzties cauri
vācu līnijām.
„Weltbild“ uzņ.

UZVARĒTĀ ZIEMA

Nevienu brīdi austrumos nav rimusi cīņa par Eiropas dro-
šību. Vācu kaņavīru veidotais valnis, par spīti bargajam salam,
pālicis nesatricināms. „Ģenerālis Ziema“, uz ko bolševiki un to
sabiedrotie lika vislielākās cerības, zaudējis cīņu tāpat kā visi
citi bolševiku un angļu ģenerāļi pārējās frontēs. Vācu, somu,
italiešu un pārējo Eiropas tautu kaņavīri, visu iedzīvotāju at-
balstīti, uzvarēja ziemu ar tās bargo salu un sniegpušiem.
Aizmugures sūtītie kaņoki un to darinātāju vēlējumi sildījuši
vācu kaņavīrus austrumu frontē. Vācu kaņavīru izturība gu-
vusi uzvaru pār ziemu un salu. Pavasara tuvošanās iznīcina
bolševiku pēdējās cerības. Vienotās Eiropas kaņavīri sagatavo-
jušies dot galīgo triecienu bolševismam.
A. K.

Visbargākā salā turpinās vācu
darbība austrumu frontē.
kaņavīri un OT vīri visu ziemu
jušies ar sniegu un salu. Pa nakti
aizputinātos aerodromus agrā rītā no-
līra no sniega un ar smagiem vel-
ņiem nogludina, sagatavojot skrej-
ceļu lidmašīnām.

Sniegpušiem un 40 gradu
salā vācu kaņavīri veic
sardzes dienestu.

Arī naktīs paliek nomoda
prettanku artilērijas pos-
tenes jostu no varbu-
lēti bolševiku tanku uz-
brukuma.

Tikai šādā tērpā iespējams pasargāties no bargā sala. Vācu kaņavīrs ziemas cepurē un sejas maskā veic dienestu kādā austrumu aerodromā.

Japāņi Javā izceļ arvien jaunus desantus un izveido spēcīgas operāciju bāzes stratēģiski svarīgākos punktos visā salas piekrastē. Bandoengas telpa Javas salas ziemeļdaļā jau atrodas pilnīgi japāņu rokās.

Italiešu sapieņu izveidotie autoceļi Ziemeļafrikas tuksnešainajā telpā ievērojami atvieglo visas kara operācijas. Automobiļu un tanku kolonnām smilšainais tuksnesis vairs nerada nekādas grūtības.

„Izkāpt un stumt!” — ir visbiežāk dzirdētā pavēle transporta kolonnu pavadoniem. Pieputinātos ceļos satiekot pretimbraucējus, mašīnas iegrims! sniegā un cilvēku spēkiem jāiel palīgu motoram.

Vācu zemūdenes tagad vajā ienaidnieka kuģus visos okeanos un visās jūrās. Paplašinot savas operācijas gar Amerikas piekrasti, vācu zemūdenes operē jau arī Karību jūrā — Panamas kanāla tiešā tuvumā.

KARA AINAS

AUSTRUMPRŪSIJA -

MEŽU UN EZERU ZEME

*Austrumprūsijas sirds
— Königsberga, lieci-
na par Austrumprūsi-
jas seno kultūru.*

*Mazūrijas ainava rak-
sturo Austrumprūsiju
ar tās daudzajiem eze-
riem un tumšajiem
mežiem.*

*Königsbergas osta, kurā pirms kaļa bija
redzami neskaitāmi tirdzniecības kuģi ar
visu valstu ilagām.*

Runājot ar dažādiem ceļotājiem par vienu un to pašu zemi, dabū dzirdēt ļoti pretinīgus spriedumus. Parasti mēdz apmierināties ar šabloniskiem raksturojumiem, kuŗu uzdevums ir pārliecināt un iekārot plašo publiku. Mēs sajūsmināmies par Neapoli, slavējam Parīzi, runājam par piemīlīgo Reinas ieleju u. t. t. Bet daudzu apvidu skaistums ir vēl pilnīgi nepazīts, tā sacīt dus Ērkšķrozītes miegā. No otras puses ir ainavas, ko mēdz bez apdomāšanās negatīvi novērtēt, tā nodarot tām ne-taisnību. Ja Vācijā runā par Austrumprūsiju, tad tūlīt iedomājas ziemas bardzību, austrumu bezgalīgos līdzenumus, tumšus mežus.

Plašajai publikai vācu austrumi pazīstami kā „Tūkstoš ezeru zeme”, „Zirgu un ganāmpulku zeme”, „Pirmatnīgā alpa dzimtene” vai „Dzintarzeme”. Visi šie jēdzieni ir pareizi, un tomēr tie neizsaka Austrumprūsijas dziļāko būtību. Austrumprūsija jāaplūko no dažādiem viedokļiem. Tas ir valsts stūrakmens austrumos un Vācijas tilts uz austrumiem. Tas kļuvis atkal skaidrs un aktuāls līdz ar nacionālsociālisma pievēršanos austrumu problēmai. Adolf's Hitler's ir tas, kas savā grāmatā „Mein Kampf” principiāli izteicies par vācu uzdevumu austrumos. Tā austrumi atkal nokļuvuši visas tautas uzmanības degpunktā. Senā Brabantas tautas dziesma „Uz austrumzemi jāsim” mūsu dienās atgūvusi savu dziļāko nozīmi. Kopš 1941. g. 22. jūnija ikviens tautas loceklis zina, kādi pienākumi tam veicami, lai panāktu boļševisma iznīcināšanu un austrumu problēmu galīgu atrisināšanu. Austrumprūsijai ir savā īpaša problēmatika. Visskaistākā for-

mā tā izpaužas Austrumprūsijas dzejniece Agnes'e Miegel'e. Kādā biografiskā piezīmē par viņu teikts: „Viņas tēvs bija lejasvācietis, māte zalcburgiete. Veimarā, Parīzē un Kliftonā pie Bristoles tā papildinājusi savu izglītību, kas vislabākā nozīmē dēvējama par eiropisku.” Citā vietā paskaidrots: „Viņas mākslas pilnībā, kur austrumu bezgalība apvienojusies ar rietumu pašdisciplīnu, prūšu zemes smagums ar dienvidvācu priecīgo vieglumu, izpaudusies visa viņas dzimtene.” Līdz ar to izteikta viena Austrumprūsijas iedzīvotāju būtiska īpatnība. Austrumprūsija ir kolonistu zeme. Kopš tām dienām, kad Vācu ordeņa bruņinieki pārcēlās Vislas austrumu krastā, aizvien jauni ļaužu bari plūda no visiem valsts apgabaliem uz austrumiem, un septiņsimts gados šī zeme kļuvusi vāciska. Kopš Ēurika laikiem ziemeļģermāņu ciltis devās uz Krieviju, lai tur dibinātu valstis. Prūsiju kolonizējuši visu vācu cilšu pārstāvji. Senajā ģermāņu kolonistu zemē apmetās tirgotāji, amatnieki un zemnieki. Vairākus gadsimtus tas bija cīņas lauks, kur Austrumprūsijas iedzīvotāji aizvien jutušies kā vācu priekšpostenis. Viņi aizstāvēja zemi, kas, kā ikviens Vācijas apvidus, ir bagāta skaistām ainavām un vēsturiskām piemiņas vietām. Austrumprūsijas skaistums ir skarbs un tās cilvēki stūraini. Pašā Vācijā Austrumprūsija bieži skatīta caur nepareizām brillēm. Brāzmainie notikumi arī šeit izklidinājuši dažu labu aizspriedumu. Simtstūkstoš vāciešu, būdami kaŗavīri, iepazinušies ar Austrumprūsiju. Viņus pārsteidza šīs zemes vecā kultūra, lieliskās pilsētas un tās iedzīvotāju goda prāts.

Austrumprūsijas
zvejnieks.

„Laikmeta” arch.

Vēsturiski skatoties, Austrumprūsija aizvien bijusi valsts zeme, ko pārvaldījuši nevis iedzimti zemes valdnieki, bet valsts pilnvarotie. Tas ir svarīgs fakts. Par spīti visām grūtībām, kas jāpanes ikvienai robežu zemei, Austrumprūsija savu vāciskumu arvien apzinājusies sevišķi spilgti. Arī Versaļas diktāts šai ziņā nespēja nekā grozīt. Tas gan Austrumprūsiju degradēja par torsu un padarīja to par salu, kas atšķirta no valsts.

1918./19. gadā lieli Pomerānijas, Slezijas, Rietumprūsijas un Pozenes apvidi tika atdoti poļiem un Danciga pārvērsta par brīvpilsētu. Atrāva no pārējās valsts, Austrumprūsija pēc pasaules kara gāja savu sāpju ceļu, kas viņas spēkiem bija smags pārbaudījums. Tomēr nekas nespēja satricināt viņas uzticību valstij. Jau pirms nacionālsociālistiskās revolūcijas šī zeme nešaubīgi ticēja Adolf'am Hitler'am.

Lai gan šī zeme ir kolonistu zeme, tai vācu gara un kultūras dzīvē ir izcila nozīme. Austrumprūsija Vācijai devusi tādus vīrus kā Nikolaus'u Koperniku, ģeniālo jaunas pasaules sistēmas sludinātāju, Simon'u Dach'u, pazīstamo dziesmu sacerētāju, Johann'u Kristof'u Gottsched'u, nacionālās izglītības celmlauzi, un abus Austrumprūsijas īpatnības klasiskos pārstāvjus — Johann'u Gotfried'u Herder'u un Emanuel'u Kant'u. Pazīstams īpaši Emanuel's Kant's, kas Prūsijas nacionālās atdzimšanas laikā modināja jaunu gara nostāju, sludinādamas

brīvību, nevis kā patīkamas, aistētiski ievirzītas dzīves priekšnoteikumu, bet kā sirdsapziņas diktētu uzdevumu, kā balvu, kas iegūstama, uzvarot personīgās tiesmes un instinktus.

Austrumprūsija... Cik daudzi vācieši gan nav šo zemi pēdējos gados iemilējuši! Visus tos apbūris plašo ezeru un dziļo mežu klusums. Austrumprūsies Karl's Blenzat's, slavinot savas dzimtenes skaistumu, runā par tās auglīgajām druvām, melnraibajiem ganāmpulkiem, straujuma drebošajiem zirgiem, par lepņajām gatvēm, par ezeriem un strautiem bezgalīgajā līdzenumā.

Ir grūti īsumā attēlot Austrumprūsijas ainavu īpatnības. Lai minam Tannenbergu — svētīto cīņas zemi, plašos Mazūrijas priedulājus, ar savām zirgu audzētavām visā pasaulē šlaveno Trakenu, Tilzīti, seno vācu Mēmeli, īpatnējās kuršu kāpas, par kuņu divainībām savā laikā jau rakstījis pazīstamais pētnieks Wilhelm's von Humboldt's, un beidzo! Königsbergu — Austrumprūsijas sirdi un galvaspilsētu, ar tās daudzajām senās kultūras un saimnieciskā uzplaukuma liecībām.

Jaunākās vēstures notikumi nozīmējuši Austrumprūsijai jaunu attīstības ceļu. Nav vairs jāatkārto Agneses Miegel'es vārdi par nabaga vientuļo Austrumprūsiju, kas atšķirta no savām drošībā mītošajām māsām.

H. V.

BELGRADE — PILSĒTA UN CIETOKSNIS

SERBU GALVASPILSĒTAS AINAS

Ir maz pilsētu, kas vēstures gaitā pieredzējušas tik daudz pretstatīgu maiņu. Ķeltu un romiešu „Singidunum” kļuva par slavisko Belgradi, t. i. „Balto pili”. Ķelti un romieši, kuŗu galeras šūpojās Donavas viļņos, īsu laiku hupņi, tad Bizantijas ķeizari bija Donavas telpas valdnieki, bet viduslaikos sekoja īss serbu valdīšanas posms. Belgrade aizvien bija citu kungu rokās. Kārļa Lielā laikā tie bija franki, vēlāk ungāri, tad bulgāri, līdz beidzot 1521. gadā šo cietoksni iekaroja turki, un vairāk nekā 300 gadu šeit plīvoja baltais pusmēness sarkanā laukā.

Vācu ietekme Belgrades vēsturē aizvien bijusi ļoti stipra. Bavārijas Maximilian's 1688. gadā iekaroja „Balto pilsētu”, 1717. gadā princis Eugen's uz īsu laiku atkaroja „Belgrades pilsētu un cietoksni” valstij. 1789. gadā trešo reizi lija vācu asinis cīņā par šo cietoksni, ģenerālim Laudon'am vedot Svētās līgas Habsburg'u kaŗaspēku pretim uzvarai. Jaunie laiki ieraudzīja vācu armiju serbu galvaspilsētā 1915. g. rudenī ģenerālfeldmaršala von Mackensen'a vadībā, un 1941. gada 12. aprīlī vācu tanki ripoja pa Belgrades ielām.

Balkānu vēsture vispār ir raiba, bet Belgrade ir degpunkts, kuŗā krustojas dienvidaustrumu vēstures līnijas. Šeit kopš 2000 gadiem kā viļņi pret klīnti brāzušies kaŗaspēki un tautas. Gandrīz visas vēstures

varas, kas mitušas starp Egejas un Ziemeļu jūru, starp Kaukazu un Adriju, šai laikmetā te sūtījušas savus miera vai kaŗa sūtņus.

Vai Belgrade atrodas Eiropā? Šis jautājums pārsteidz un liekas pārāk teorētisks. Ģeografiskais stāvoklis liecina par Belgrades piederību pie Eiropas, un tomēr taisni mūsdienu Belgrades apmeklētājs, stāvēdams pie 1918. g. serbu uzvaras pieminekļa un skatīdamies pāri Donavai, kļūst domīgs.

Dažādi fakti serbu vēsturē, apliecinādami Eiropai naidīgas tendences, dod iemeslu jautāt: „Vai Belgrade atrodas Eiropā?” Šis nihilistiskais gars izpaudās Saloniku procesā, kroātu vadoņa Radiča nošaušanā, 1929. gada pučā, kroātu patriotu un pārliecināto vāciešu vajāšanā un nāvessodos un īpaši parādījās Sarajevas atentātā, pasaules kaŗa ierosinātājā. Neatbildīgu, Eiropai naidīgu nostāju toreiz pierādīja pazīstamā serbu slepenā organizācija „Melnā roka”, bet 1941. gada 27. martā lidotāju virsnieku kliķe ar pučistu Simanoviču priekšgalā.

„Dobar dan, gospondine!” pusaudzā zēns ar kruķiem ubagodams stāv pie durvīm un murmina savu: „Labdien, kungs!” Vējš nežēlīgi svilpo Terazijā, serbu galvaspilsētas galvenajā ielā, tomēr bieza ļaužu drūzma plūst pa ietvēm. Belgrade ir pretstatu pilsēta. Divnozīmīga kā šīs pilsētas vēsture un nostāja ir arī šīs pilsētas seja. Šeit bla-

Belgrades galvenā iela ar skatu uz Albānijas pili.

kus pēdējām Vīnes modēm redz galēju nabadzību, blakus debesskrāpjiem, kādi varētu atrasties arī Čikagā, netīras būdas, kuŗās skatoties apmeklētājam šermuļi skrien pa kauliem. Saule vasarā karsti dedzina, bet tagad ziemā valda Sibīrijas stepju aukstums.

Ielās novērojama raibākā dzīve: zilās vilnas drēbēs satuntuļojušies zemnieki, skolnieki ar melnām cepurēm, serbu brīvprātīgie brūni sarkanās uniformās, melni tērpti vācu gvardisti, jaunas meitenes pēc kaŗa laika paraduma „koši izgleznojušās”, muhamedāņi sarkanos fesos, švābietes platos, raibos brunčos, žīdi ar Dāvīda zvaigzni, melni, zem paklāju nastas salīkuši austrumnieki, noskranduši stāvi un ubagi, visur ubagi... Gaisma un ļoti daudz ēnas!

Vācu militārās pārvaldes jaunuzbūves darbs piešķīris pilsētai jaunu ritmu. Kuŗš pilsētai pāršalcis ar ātriem, cietiem spārnēm. Daudzas mājas bija sagrautas. Izdegušās drupas vēl tagad liecina par liktenīgajiem notikumiem, kas nepielūdzami skaidri atklāj šīs kādreizējās Dienvidslāvijas valsts patiesos pamatus. Publiskajā dzīvē jau redzama lieliska jaunuzbūve.

Serbu pasta nams.

Senie varenie turku nocietinājumi Kelemegdanā šodien zaudējuši savu nozīmi un pārvērsti tautas parkā.

Daudzas mājas jau atkal apdzīvotas, un drupas dienu no dienas aizvien vairāk nozūd. Vācu militārās pārvaldes iniciatīva darījusi istus brīnumus.

Var jau konstatēt, ka serbu tauta lēni sāk apzināties dzīves īstenības gaitu. Ģenerāļa Nediča valdība uzņēmies grūtu uzdevumu. Bezjēdzīgais pučs un pēkšņais militārais sabrukums sākumā belgradešos radīja tieksmi ignorēt faktus. Tagad pagājis jau pietiekami daudz laika, lai pierastu pie jaunā stāvokļa. Bija paredzams, ka tas nenotiks viegli. Komunistiski-židiski-brīvmūrnieciskais bacilis bija tautā pārāk ieperinājies; īpaši tas sakāms par Belgradi. Prāti jau sāk noskaidroties. Vācu cīņa par Eiropu modinājusi simpatijas. Tomēr vēl būtu par agru galīgiem secinājumiem. Lai gan nesen rīta laikrakstā „Novo Vreme” bija lasāms teikums: „Serbu tautas

intereses ir identiskas Eiropas kopības un vācu valsts interesēm,” tomēr novērotājiem jākonstatē, ka Donavā vēl aiztecēs daudz ūdens, kamēr vēsturē aizvērsies plaša starp serbu varas politiku ar tās nelaimīgajām sekām un jaunās Eiropas atbildības jūtām.

1941. g. 25. martā Dienvidslāvija pievienojās trīsvalstu paktam. Šo veselā prāta

Skupčina — kādreizējais serbu parlaments. Tagad tur ir serbu kaļaspēka virspavēlnieka mītne.

Skats uz Kelemegdanas krāšņajiem apstādījumiem. Tālumā redzama Saves ieteka Donavā.

diktēto soli sabotēja angļu un krievu uzpirktais Simovičs ar saviem biedriem, un tā zeme tika ierauta kaļā. 1942. g. atskatoties var konstatēt: Dienvidslāvija ir svērta un par vieglu atrasta. Militāri tā 12 dienās pilnīgi iznīcināta un politiski nodzēsta no Eiropas kartes. Angļu slimības inficētais ķermenis neizturēja pirmo smago operāciju. Pēc Polijas, Norvēģijas, Francijas, Holandes un Beļģijas arī Dienvidslāvija kļuva Čerčila illūziju politikas upuris. Belgrades kungi nepareizi novērtēja ass valstu spēku. Angliskās metodes tiem likās stiprākas nekā jauno spēku plūsma, kas bija vērojama kaimiņos — Lielvācijā.

Belgrade pavisam neievēroja pārmaiņas politikas šacha spēlē. Zināmas Belgrades aprindas pat apreibinājās ar domu kļūt par trīspadsmito valsti, kas nostājas pret „nacismu”. Tās ticēja, ka Serbija aicināta ar maģisku spēku palīdzību beidzot sagādāt Hitleram viņa Vaterlo.

Vēsture rāda, ka dažu labu reizi veselas tautas mēra trūkuma un pārgalvības dēļ devušās pašnāvībā. Liekas, ka mēs esam parēzi aptvēruši stāvokli, konstatēdami, ka Serbija stāv bezdibens malā. Tai atlicis tikai viens: izšķirties vai nu par politisku pašnāvību, vai izprast istos jaunās Eiropas spēkus, līdz ar to nodrošinot savas valsts un tautas eksistenci.

H. V.

TOP JAUNAS BRĪVPRĀTĪGO VIENĪBAS

Izcils notikums pagājušā nedēļa bija latviešu brīvprātīgo propagandas un organizācijas galvenās komitejas rīkotais koncerts, kuŗā ieradās arī austrumos ievainotie latviešu brīvprātīgie. Uzņēmumā Latvijas ģenerālapgabala SS un policijas vadītājs ģenerālmajors Schröder's uzrunā koncerta dalībniekus.

Pirmajā rindā vidū no labās: iekšējās pārvaldes un personāllietu ģenerāldirektors ģen. Dankers, viņa kundze, iekšējās drošības galvenais direktors plkv.-leitn. Veiss un Latvijas ģenerālapgabala komandants ģen. Wollfsberger's.

Apmācības tēmēšana.

Vēstule no mājām dod prieku un stiprina cīņas spar.

Jāprot apieties arī orģūzmaskām.

Lauksaimnieks Jēkabs Dzērve jau 1919.—1920. g. cīnījies pret boļševikiem. Viņam tagad 50 gadu, bet apņemšanās iet kopā ar jaunajiem līdz boļševisma galīgai iznīcināšanai ir negrozāma. Kad pagastā viņa gadu dēļ to brīvprātīgajos nav pieņēmuši, Dzērve no savām mājām Lizuma Siltiem kājām atnācis Rīgā. Savas vienības rindās kā kaprālis viņš drīzumā dosies uz austrumu fronti.

Austrumos tagad jāizcīna pēdējā cīņa, kas izšķirs mūsu nākotni uz gadsimtiem. To izcīna par būt vai nebūt, par ģimeni, īpašumu, zemi, kultūru un dzīvību. To izcīna par Eiropas tautu nākotni vispār. Tiem, kam ir tiesības strādāt dzimtenē un kam ir pienākums plašajos austrumos kalpot zem ieročiem, tagad jāizšķiras. — To savā plašajā runā latviešu brīvprātīgo propagandas un organizācijas galvenās komitejas rīkotajā koncertā uzsvēra Latvijas ģenerālapgabala SS un policijas vadītājs ģenerālmajors Schröder's.

Latviešu tauta ir izšķirusies. To apliecina ziņojumi no visiem zemes novadiem. Apriņķos nodibinātas brīvprātīgo organizēšanas komitejas. Reģistrēšanās punktos katru dienu ierodas jauni brīvprātīgo pulki. Cīņai pret āziātisko nezvēru ceļas visas tautas aprindas — pilsētnieki un laucinieki, strādnieki, skolnieki, studenti un ierēdņi. Zem kaujas karogiem stājas plecu pie pleca tēvi un dēli. No mācītāja Kaņepa ģimenes, kas boļševiku eļli atstājusi 1923. gadā, cīnītāju rindās iestājušies 4 dēli 17 līdz 27 gadu vecumā. 3 no viņiem jau cīnās austrumos, bet ceturtais — leitnants — jaunformētā vienībā Rīgā sagatavo cīņai sev padotos karavīrus. Ļoti plašos apmēros brīvprātīgajos iestājas virsnieki, daudzi pat vecāki par 60 gadiem, kas aizgājuši jau pensijā. Tāpat ļoti liels skaits ir instruktoru, arī pirmā pasaules kara dalīb-

nieku, kas jau 1919.—1920. g. cīnījušies pret boļševikiem.

Tūkstošiem iedzīvotāju pavadīti, brīvprātīgie no saviem dzimtajiem novadiem dodas uz pilsētām, kur formējas jaunas kaujas vienības. Brīvprātīgo vienības saformētas ne tikai Rīgā, bet arī provinces centros — Jelgavā, Liepājā un citur. Jaunie dzimtenes sargu pulki intensīvi nododas apmācībām, lai, pavasara ofensīvai sākoties, pilnīgi saqatavoti dotos kopā ar vācu un sabiedroto tautu karavīriem izšķirējā gājienā iznīcināt boļševismu. J. M.

Pašu orķestris un koris sniedz patīkamu atpūtu brīvajās stundās.

MIKROSKOPS, KAS

Vēl priekš kādiem desmit gadiem zinātnieki bija pārliecināti, ka daba pati nospraudusi robežas mikroskopiskās palielināšanas iespējām un ka nekad nebūs iespējams iegūt vairāk kā 2000 kārtīgu palielinājumu. Robežu te nosprauž gaismas viļņu gaņums. Ja kāds ķermenītis ir tik sīks, ka tas neiespāido viļņa ceļu, tad tādu ķermenīti nevar padarīt redzamu.

Zinātne tomēr mikropasaules iekarošanai atrada pavisam jaunus ceļus. Ja skatāmībai novelk robežu gaismas viļņu īpašības, tad bija jāmeklē citi starotās enerģijas veidi, ko varētu izlietot mikroskopijā. Problēmu atrisināja priekš apmēram 10 gadiem, kad vācu zinātnieki Busch's, Brüche, v. Boriss un Ruska konstruēja t. s. elektronu mikroskopu jeb pārmikroskopu. Šais instrumentos nav ne stikla lēcu, ne spoguļu, bet izmanto elektronu starus, kas plūst vakuumā, t. i. bezgaisa telpā. Palielinājumu dabū, koncentrējot un izkliedējot šo staru kūli ar speciālu spoguļu palīdzību. Elektroni ir ārkārtīgi sīkas elektrisko lādiņu vienības, kas maina ceļu elektriskā vai magnētiskā lauka ietekmē. Elektronam ir daudzkārt mazāki izmēri nekā gaismas viļņim, tāpēc arī elektronu stars uzrāda daudz niecīgākus ķermenīšus nekā gaismas mikroskops.

Pirmie elektronu mikroskopi deva jau apm. 5000—10.000 kārtīgus palielinājumus, vēlāk arī daudz lielākus. Viens no šo sensacionālo aparātu izgudrotājiem, vācu fiziķis Dr. ing H. Ruska, rakstīja: „Ja kādā citā tehnikas nozarē, piem., gaiskuģniecībā, pēkšņi izgudrotu lidmašīnas, kuŗu ātrums 20 kārtīgi pārsniegtu līdzšinējās, vai arī, ja izdotos konstruēt liulgabalus, kas šautu 20 reiz tālāk par tagadējiem, tā būtu sensācija, ko katrs saprastu un pareizi novērtētu. Citādi tas ir ar līdzīgu panākumu mikroskopijā; tā sekas vēl nemaz nevaram ne pareizi novērtēt, ne pārskatīt.”

Sevišķi lielas sekmes ar pārmikroskopiem guva pēc 1937. g., kad nāca klāt virkne jaunu uzlabojumu, tā ka varēja dabūt jau ļoti

Baktērijas ar to pavadoņiem, gaismas mikroskopā neredzamām sīkbūtnēm, 25 000 reiz palielinātas pārmikroskopā.

PALIELINA 100.000 REIZES

Molekulas top redzamas.

Jaunāka tipa vienkāršots pārmikroskops — palielina 50.000 reizes.

labus, apm. 20.000—30.000 kārtīgus palielinājumus. Jau ar to bija sperts liels solis uz priekšu mikropasaules noslēpumu noskaidrošanā. Cilvēka tiešai skatāmībai atklājās baktēriju iekšējā uzbūve, sūkbūtnes, kas vēl mazākas par baktērijām (t. s. virusi); varēja saskatīt arī ārkārtīgi sīko, t. s. kolloido daļiņu uzbūvi. Visiem šiem atklājumiem ir liela nozīme kā bioloģijā, tā arī teknikā. Ar pārmikroskopa palīdzību tagad tieši sāka pētīt visādas šķiedrvielas, krāsvielu daļiņas, metālu virsmas u. t. t., kam ļoti liela nozīme teknikā. Arī Lielvācijas galvenie rūpniecības uzņēmumi drīz vien atzina pārmikroskopa lielo nozīmi. Lielie Siemens'a - Halske's uzņēmumi Berlīnē, tāpat arī sabiedrība AEG, kuru pē-

tīšanas laborātorijās veidojās pirmie pārmikroskopi, drīz vien šos vērtīgos aparātus sāka ražot vairumā. Radās īpaši pētīšanas institūti, piem., M. von Ardenne's laborātorija Berlīnē.

Pārmikroskopijas tehnika tagad attīstās divos galvenos virzienos: 1) cenšas konstruēt vienkāršus aparātus, kas būtu izplatāmi cik iespējams plašos apmēros un 2) mēģina sasniegt tālākus uzlabojumus palielināšanas iespējās. 1940. g. dabūja jau ļoti skaidrus 40.000—60.000 un pat 100.000 kārtīgus palielinājumus. Ar to palīdzību pēdējos gados izdevies dabūt arī jau lielāko molekulu attēlus. Tā 1941. g. vācu zinātnieki Ruska un Husemane dabūja glikogena molekulu attēlus. Glikogens ir ogļhidrāts, rezerves viela, ko organisms uzkrāj aknās. Jau agrāk zinātnieki bija atzinuši, ka glikogena molekulām vajadzētu būt mazām iedītēm, kuŗu caurmērs ir dažas miljondaļas milimetra. Tiešām, pārmikroskops taisni tādas arī šīs molekulas parādīja. Tā paša 1941. g. beigās vācu zinātnieki M. v. Ardenne's un H. Weber's dabūja arī molekulu šķiedrinās atrodamās olbaltumvielas, t. s. miozīna molekulu attēlus. Dibinoties uz daudziem faktiem, zinātnieki bija paredzējuši, ka miozīna daļiņas ir nevis lodītes, bet sīki stiebrīņi. Un arī šai gadījumā pārmikroskops pilnīgi apstiprināja paredzēto. Šī saskaņa liecina, ka zinātnieku secinājumi par daudz sīkāko, vēl tieši nesaikatīto molekulu un pat par atomu uzbūvi, arī ir pareizi. Pārmikroskops ir jauna liecība zinātnes attīstības neaprobežotām iespējām.

Ievērojams fakts, ka pārmikroskopijas attīstībā visi nopelni pieder gandrīz vienīgi vācu zinātniekiem un konstruktoriem. Līdzīgi pasākumi veikti gan arī, piem., Anglijā un Beļģijā, bet ar daudz mazākiem panākumiem.

B.

Marmora lauztuve vai aizvēsturiskas pilsētas celtnes?.. Ne viens, ne otrs — bet kristāli ar sālsskābi izkudinātā alumīnija virsmā. 11.000 kārtīgs palielinājums pārmikroskopā. (Zehn Jahre Elektronenmikroskopie)

(10. turpinājums.)

Baiba jūta, ka lielā, skaistā vīrieša augums drebēja aizturētās ilgās. „Es tevi mīlu, Sniega Roze, mīlu jau sen!” Dāgs izmisis iesaucās. Un tāpat kā pirms gadiem Tirolē Dāgs dzēra viņas muti, tikai šoreiz viņa skūpstā bija daudz vairāk mīlestības, vīra gribas un uguns. Pēc septiņām dienām, kuņģis viņi gandrīz ik stundu bija aizvadījuši kopā, Dāgs skūpstīja Sniega Rozi pirmo reizi. Otrā dienā viņam bija jābrauc atpakaļ uz Oslo.

Gaiziņus viņi sasniedza tikai vēlā tumsā. Putenī viņi atpakaļceļā bija aizgājuši vairāk pa labi un aizmaldījušies Siržu kalnos. Logos vairs nedega uguns. Kalnieši bija aizgājuši gulēt domādami, ka Sniega Roze ar Dāgu pārnakšņos kaut kur Vestienā. Maija nebija viņiem pat vakariņas atstājusi. Viņiem arī negribējās ēst. Svecēs gaismā Dāgs ievēroja, ka Baiba izskatās nogurusi. Tādu viņš Sniega Rozi redzēja pirmo reizi. Zaļganās acis gaismā bija izdzisusi. Pie Baibas istabas durvīm viņš teica: „Davosā mēs tiksimies, Sniega Roze. Līdz tam laikam nesaki man nekā. Un vasarā, vasarā es tevi vedīšu pie savas mātes un māsas Ingridas uz Trondheimu, viņas tevi mīlēs tāpat kā es. Mēs aizbrauksim arī līdz Nordkapam un redzēsim pusnakts sauli...” Sniega Roze pasmaidīja kā pieaudzis cilvēks, kam stāsta skaistu pasaku. Viņa pati nesaprata, kāpēc nespēj teikt Gundabrandam īsu un ātru „jā”.

Pirmo reizi savā mūžā Sniega Roze gulēja visu nakti platām, vaļējām acīm un raudzījās tumsā: Pirmo reizi viņa nepārvarēja veselīgais sportistes miegs. Ārā

Andrejs Eglītis

Visas domas

*Es visas domas aizmirstu,
To vienu domājot:
Ko tev vēl vairāk, tēvzeme,
Par sirdi varu dot.*

*Tevis šķēpu, ziedus atnesu, —
Tur nāve, maigums zied.
Ar kuņģu tev lai kalpoju,
To vienīgā tu spried.*

*Es citus vārdus nedzirdu,
Kad vienu lūpas min:
Tā tēvzeme, to mirušais
Un dzīvais svētu zin.*

*Ko varu vēl tev, tēvzeme,
Par sirdi vairāk dot.
Guļ blakus šķēps un puķe zied,
Par tevi domājot.*

gaidīja snieguni. Vienu reizi viņa piecēlās no gultas un piegāja pie loga. Stūža istabā, kur dzīvoja Dāgs, bija vēl gaismā. Tikai tad, kad lejā cēlās Andris un gāja zirgus barot, Sniega Roze drusku iemīga.

Kad pēc brokastīm Andris ar savu labāko zirgu Viesuli veda Dāgu uz staciju, Sniega Roze stāvēja mētelī Gaiziņu augšējā balkonā un māja ar krāsaino Norveģijā pirktu kaklautu Gundabrandam ardievas. Kalnieši slēpoja uz Mārcienu Dāgu pavadīt, bet Sniega Roze negribēja no Dāga šķirties stacijā. Kad kamanas izzuda tālumā, Sniega Roze iegāja savā istabā. Uz galda tur kaut kas vizēja. Tas bija mazs zelta gredzens ar zaļganu kalnu dārgakmeni, kas zaigoja tāpat kā viņas acis. Sniega Roze uzvilka gredzenu pirkstā un sajuta acīs asaras. Baibai likās, ka Dāgu viņa vairs nekad neredzēs.

XXIV.

Antons Griķis nemilēja kafejnīcu. Viņam nebija laika nīkt biežajos dūmu mākoņos, sūkt kafiju vai cigaretes un klausīties pavieglu mūziku. Daila katru priekšpusdienu satikās ar savām draudzenēm Bulvāra kafejnīcā un apgalvoja, ka viņa nemaz nevarot dzīvot bez kafejnīcas čalas, bet jaunajam Griķim tā pat drusku derdzās. Būdam darbīgs, viņš nevarēja vienaldzīgi noraudzīties diendienos pie raibajiem marmora galdiniem, kas sēdēja stundām ilgi, vai meitenēs, atsegtiem svārkjiem un aizkrāsotām skropstām, kuņģis, likās, meklēja bruņiniekus. Tiesa, kafejnīcā ieskrēja cilvēki satikties un pārrunāt veikala lietas, ieēst cepumus vai izlasīt avīzi — par tiem jaunais Griķis neteica ne vārda. Arī viņam pašam šad tad bija īsas veikalnieciskas satikšanās kafejnīcas klusākajā stūrī ar tēva draugiem, vecākiem kungiem, kam kafejnīca sagādāja mazu izpriecu. Tā tas bija arī tanī pirmdienā, kad Antons Griķis, daudzu meiteņu acu pavadīts, ienāca kafejnīcā un apsēdās pie vientuļa galda. Viņa dabiskā iznesība lika pat apkalpotājai padomāt, — kur viņa bija šo kungu redzējusi? Daudzi acu zibeņi krustoja Antona gludos matus un vīrišķīgās uzacis — pelēko acu tēraudu gandrīz neviena nedabūja redzēt, jo Antons lasīja rīta laikrakstu.

„Anglis,” čukstēja kāda skuķe, aizmirdama pat pasūtīto ievārijumu.

„Ej nu,” otra attrauca, „viņš tak lasa „Šodienu”.

„Jā, bet tā var izskatīties tikai dižciltīgs lords,” pirmā neatlaidās.

„Viņam jau nemaz nav lika deguna un pīpes. Kas tas par angli! Kāpēc tad tev tūlīt stalts latviešu puisis jāsauc par angli?”

Kad Antons pacēla galvu un pārlaida skatu kafejnīcai, kas ar savām zaļganām zeltainajām izrotātajām sienām atgādināja mākslīgu paparžu mežu, meičas centās uztvert viņa skatu. Bet tanī bija tikai vēsums un atturība, vairāk nekā. Ne ziņkāres, ne dēķinības, pat ne šķēlmības. Kas tas varēja būt par jaunekli!

Sajūsminātākās un mazākās meitenes acis apstājās pie Antona rokām. Tās bija slaidas, dzīslainas un enerģiskas vīrieša rokas. Likās, ka šīs rokas var karot, pavēlēt un bezgala maigi glāstīt. Meitene noskurinājās, it kā viņai auksta rasa būtu aizbirusi aiz kakla. Draudzene sminēja. „Nu, vai tu, Grieča, tiešām nevari to angli savaldzināt?” Mazākā bija melnmataina, apaļām tumšām acīm un biežām lūpām. Viņa redzēja, ka anglis saloka avīzi un paņem kafijas tasi. Viņš laikam kaut ko svarīgu domāja, jo pierē ievilkās rievās. Melnmate saņēmas, strauji piecēlās un piegāja Griķa galdinam. Acu zilītes viņai kustējās kā kaķei. Viņa atvainojās un lūdza laikrakstu. Griķis vienaldzīgi, pārāk vienaldzīgi paskatījās skuķē un laipni pasniegza prasīto. Un meiča, kā ar aukstu ūdeni aplieta, atgriezās pie sava galdina, bet draudzene skaļi smējās.

Apkalpotāja stāvēja ar paplāti rokā un sminēja. Bet Antons Griķis sēdēja mierīgs kā Daugavas krastu ozols un pārskatīja dažus veikala papīrus.

XXV.

Antons Griķis jau agrāk bija ievērojis divvainākos kafejnīcas apmeklētājus, tāpēc nesavilka pat tumšās uzacis izbrīnā, kad divi „vienaldzīgie” lūdza atļauju apsēties pie viņa galda. Tie bija divi jaunekļi zelta jaunības gados, spoži saelļoti un gaļi noaudzētiem matiem, vieglām ūsu pūciņām klātu virslūpu. Viss viņiem bija gaŗš — mati, svārki, nagi. Antons ar nemanāmu smīnu pavērās netīrajās nagos — viņam jau sen gribējās zināt, ar ko šie jaunekļi īsti nodarbojās. Bet — kuņģis darbīgs cilvēks gan priekšpusdienā laiski jūrnieka soļiem ieligotos Bulvāra kafejnīcā, laiski apsēstos, pasūtītu kafiju un ar dzīves baudās pārgurušu sejas izteiksmi raudzītos tā-

lumā? Abiem jaunekļiem bija apsūbējuši gredzeni ar miroņgalvām un galvenais — kurpju zoles triju pirkstu biežumā, bez kuņģam nevienu neuzņēma „vienaldzīgo” brālībā. Bija pat tādi, kam zoles biežums sasniedza visas kurpes platumu! Kādas gan nebija šīs zoles! Koka, ādas, biežpiena... Par viselegantākām uzskatīja vecas, rievainas auto riepas, izrobotām malām, kādas valkāja arī slaloma meistars Rūsiņš — visu Rīgas „vienaldzīgo” sapnis un modes ievēdējs.

Antonam ziņkārība nelika mieru — viņam gribējās papētīt, kas īsti ir šie „Brodvejas zēni”. Viņam bija dārgas angļu diplomātu cigaretes. Griķis piedāvāja, jaunekļi paņēma, paoda un cieņas pilnām acīm paraudzījās Griķī — „vienaldzīgie” pazina mantu. Antonam nevēlīgi pateica, ka tās esot kontrabandas cigaretes, ko kāds draugs viņam pagādājis. Jaunekļi drusku aizdomīgi aplūkoja Antona labo uzvalku un saskatījās. Griķis redzēja, ka zem galda viena biežā zole piedūrās otrai. „Vai jūs negribat pirkt franču smaržas?” viens kā garlaikodamies jautāja. „Mēs pagādāsim,” otrs tāpat piebilda. Viņiem pat acis nepaspīdēja, tik „vienaldzīgi” tie bija.

Antonam Griķis priecājās, ka daļie puīši viņu nepazīst. Viņš aplāpēja smieklus krūtīs un jautāja, vai prece esot līdzī. Nē, bet viņi varot rīt satīties kādā klusākā stūrī, un „vienaldzīgie” minēja nomaļu ielu, bet tikai... zēni piemiedza acis. „Protams. Vīrs un vārds!” teica Griķis, paspiezdams jaunekļu lenganās rokas, kas darba nebija redzējušas. Vārdus šādos gadījumos nemēdza teikt. Tāpat kā nākuši — šļūcošiem soļiem, jaunekļi pazuda spēju automata istabā. Kabatās viņiem šķindēja sīknauda. Antonam ievēroja, ka visos kafejnīcas kaktos spīdēja „vienaldzīgo” saziestie mati. Taisni brīnums, viņš domāja, tik mazā zemē tik daudz liekēžu. Tautsaimnieka prāts nespēja saprast, kāpēc valsts ar likumu nenosaka „vienaldzīgajiem” darba dienestu.

Otrā dienā, kā norunāts, Griķis savu „Zīlo bezdelīgu” dažas minūtes pirms vienpadsmitiem iegriezta klusajā Kalnu ielā un, atstājis mašīnu pie kāda nama, sāka gaidīdams soļot otrā ielas pusē pa ietvi. Drīz parādījās abi Brodvejas zēni. Tagad viņiem bija mazas, brūnas platmalītes un plati, īsi mēteļi ar mezglā sasietām jostām. Pavisam nevēlīgi viņi pienāca Griķim, caur zobiem norūca sveicienu un pasniedza nelielu sainīti. Antonam atkāpās vientuļos vārtos un ātri atraisīja ietinamo papīru. Jā, tur bija visā pasaulē pazīstamās Koty firmas melnais flakons, aizplombēts kā nākas ar žuburaino kroni un uzrakstu franču valodā. Veikli Antonam atrāva plombi un paoda smaržu. Tad viņš skaļi iesmējās. Abi jaunekļi nesaprašanā ieplēta mutes.

Antonam smējās tā, ka vai asaras sprāga acīs... Flakonā nebija nekas cits, kā Griķa jaunās smaržas „Sniega roze” un „Melnās tulpes” maisījums ar pāris pilieniem narcišu odekolona piejaukuma. Negaistošā franču smarža! Un Antonam smējās atkal. „Jūs jau esat gribējuši man pārdot mana paša ražojumu,” viņš smiedamies teica. „Es esmu Griķis,” un rūpnieks uzjautrināts pacēla cepuri. Jaunekļi sāka mīņāties kā mālu mīcītāji.

„Redz, Hari, kā tu „norāvies!” jaunākais rupjā pusaudzā balsī pārmeta otram. Vecākais nicīgi smīnēja. „Jaunais Griķis... Ko nu šis „lej ūdeni”, Bruni. Domā, ka mēs kādi skuķi, kas noticēs. Lai atdod labāk pudeli, nabags.”

„Nē, to pudeli gan es paturēšu,” Griķis iebāza flakonu kabatā, „lai jūs mani neizkonkurētu ar „Parīzes smaržām”, bet policijai jūs nenodošu, jo tas sods, ko jūs par krāpšanas mēģinājumu saņemsit, būtu par daudz niecīgs tādiem lieliem vīriem. Tanī vietā — vai negribat apskatīt manu fabriku?”

Vecākais neuzticīgi raudzījās caur pieri. „Neņem mūs ar pliku roku! Šis mums rādīs fabriku, hē!...”

„Es jums gribu parādīt, kā taisa smaržas,” nopietni atbildēja Antonam Griķis, „bet,

ja jūs man neticat, tad — pazūdiēt acimirkli!” Tā bija balss, kuņģai fabrikā klausīja simtiem cilvēku. Jimmy Boys mazliet saplaka. Noteiktiem soļiem Antonam piegāja savai Bezdelīgai, ātri iedarbināja motoru un apgriezta mašīnu. „Lūdzu, kāpiet iekšā. Es jūs aizvedīšu.”

Zilā bezdelīga, likās, puīšus pārliecināja. Nošļukušiem pleciem abi ielīda mašīnā. Sejas viņiem bija izstiepušās gaŗas kā ēnas launaga laikā. Kad motors sāka tik klusu un vienmērīgi dūkt kā zemes bite alā, abi Brodvejas zēni aizmīrsa savu neērto stāvokli un sajūsmā klakšķināja mēles. Tā tik bija mašīna!

Fabrikas vārtsargs izbrīnījies sveicināja Antonu, pirmo reizi viņš direktoru redzēja kopā ar „vienaldzīgajiem”. Ko tie te varēja meklēt? Visu ko, tikai ne darbu. Un vecais vārtsargs norūpējies noskatījās pakal Griķa staltajam augumam. Līdz šim gan jaunais fabrikants nebija izdarījis nekādu aušību, bet ej nu saziņi...

Antonam puīšus ievēda gludā, tīrā betona pagrabā. Stikla durvis ļāva ieskatīties sienās iebūvētajos skapjos. Jaunekļi pārsteigti apstājās — skapjos varēja redzēt plātes, pārklātas ar baltu masu, kuņģās bija saspraustas neļķes, maijpuķītes, vijolītes...

(Turpinājums sekos.)

Jaunekļi cieņas pilnām acīm paraudzījās Griķī.

SIRŽU VEIDOTĀ

Godinot māti, nacionālsociālistiskā valsts stiprinājusi ģimenes pamatus, jo māte ir tā, uz ko gulstas lielākās rūpes un atbildība par garā un miesā veselās jaunatnes audzināšanu. Atbrīvojot sievieti no rūpēm par iztikas sagādāšanu, Vācija atdevusi sievieti ģimenei. Nopelni bagātām daudz bērnu mātēm kā ārēju cieņas apliecinājumu piešķir „Mātes krusu”, kas dod dažādas priekšrocības.

Karš, kurā Vācija tagad cīnās ne tikai par savu, bet visas Eiropas brīvību, radis atsaucību arī vācu sievietēs. Viņas dodas palīgā savai tautai, veicot visdāzādākos darbus, kur vairāk vajadzīga sirā un mazāk spēka. Vācu sieviešu siržu veidotā fronte atbalsta un stiprina kaņavīrus viņu cīņā. Aizstājot vīrus un brājus, kas devušies uz fronti, viņu darba vietās stājas sievietes. Fabrikās un darbnīcās, sakaru dienestā un slimnīcās — visur, kur vien vajadzīga palīdzība — strādā vācu sievietes.

Aiz frontes, ko veido vācu ieroči, ir otra fronte, ko veido sirdis. Vācu armijas varonībai un spēkam izdevies izjaukt savu ienaidnieku, sevišķi boļševiku, nodomu pārnest kaņ darbību Vācijas teritorijā. Kamēr vīri ārpusē sīvi cīnās, valstī turpinās parastā dzīve. Miljoniem vācu strādnieku, ieroču aizsargāti, veic savu pienākumu. Tāpat ieroču aizsardzībā nobriest sēkla tīrumos un, rūpīgi apsargāti, aug bērni. Lielu izbrīnu Vācijā rada vēsts, ka boļševiki liek arī sievietēm cīnīties ar ieročiem rokās. Lielvācijā tas liekas gluži nesaprotami. Lielās, kaņam apmācīto vīru rezervēs, katru līdzīgu domu padara neiespējamu. Tam pretī runā arī nacionālsociālistiskais pasaules uzskats, kas saudzē sievietes cieņu un pūlas viņu aizsargāt no kaņ šausmām. Sievietes — partizānes un plintnieces, kādas sastopamas boļševiku rindās, vācu tautai liekas tikai izdoma, kas radusies žīdu galvā.

Tomēr arī vācu sieviete izprot laikmeta svarīgumu un atbildību savas tautas nākotnes priekšā. Karstu sirdi un nenogurdināma darbā, vācu sieviete stāv tai frontē, ko veido sirdis. Draudzīgi blakus vīrietim viņa stāv tur, kur pienākums ir saskaņā ar viņas dvēseles spēkiem. Dziedēt vainas, sargāt apdraudēto dzīvību un ar savu iekšējo spēku arī visās kaņ šausmās saglabāt ticību labajam, skaistajam un cēlajam — tas ir vācu sievietes lielais pienākums. Tā arī šodien visur varam sastapt vācu sievietes un meitenes, kas ar lepru prieku un nesalaužamu izturību veic savu pienākumu. Viņas ir māsas un kopējas slimnīcās, viņas palīdz visur, kur vajadzīga sievietes rokas. Tāpat kā pasaulē kaņā, arī tagad visi pieraduši, ka simtiem un tūkstošiem sieviešu veic vīriešu pienākumus. Visās dienesta vietās — kantoņos, birojos un fabrikās redz strādājam sievietes. Tās veic arī vilcienos kurinātāju pienākumus un strādā pat par frizierēm, kas citādi Vācijā ir gluži neparasta parādība. Visās vietās var vērot sievietes, kas nenogurstot dara savu pienākumu arī tais apgabalos, ko šodien pārvalda vācieši. Tālu prom no dzimtenes redz tūkstošiem vācu sievietes. Viņu uzdevums tur nav vieglais. Svešā apkārtnē, neparastie apstākļi un grūtības, kas jāpārvar darbā, bieži ir par iemeslu bezgalīgai mīlestībai un neizmērojamai pašai dziedībai, ar kādu vācu sievietes veic savu darbu. Vācu sievietes un meitenes pūlas, cik spēdamas, lai arī viņas varētu palīdzēt aizmugurē ievest kārtību, kas remdinātu kaņ ciešanas.

Kopš 1933. gada, kad Adolf's Hitler's pārņēma valsts vadību, vācu tauta stiprina savu spēku un vienību. Tā rūpējas, lai Vācija kļūtu valsts, kur varētu attīstīties

FRONTE

sociālā labklājība, māksla un kultūra. Līdzīgi vīrietim, arī vācu sieviete piedalās visos publiskās dzīves notikumos. Fabrikās, lauksaimniecībā, universitātes klausītavās — visur tai ir līdzīgas tiesības vīrietim. Boļševiki šo faktu vienmēr noliedza. Ar tādu pašu barbarismu, ar kādu boļševiki piespieda sievieti kļūt par plintnieci, tie arī apgalvoja, ka vācu sievietei nav savas brīvas gribas. Grūti atrast rupjākus melus. Vācu sievietes sargā apziņu, ka tās pilnā savā pienākumu un ir pasargātas no tā skumjā likteņa, kādu boļševisms sagādājis krievu sievietei. Vācu sievietes vienīgā

Plašākais darba lauks sievietēm ir sanitārā dienestā. Gan aizmugures slimnīcās, gan vistālākās frontes rajonos sieviete ārstes, māsas un laborantes tērpā veic lielu palīdzības darbu. Sanitārās palīdzības dienests dara visu iespējamo, lai ievainotam kara vīram sniegtu ātru palīdzību.

Laikmeta" arch.

Gaidīts viesis visās mājās — pilsētās un laukos, ir vienmēr smaidošā jaunava pastnieces tērpā. Iznēsājot simtiem un tūkstošiem vēstuļu, kas dzimtenē palikušajiem nes vēstis no cīņu laukiem, pastniece piedalās vēstuļu saņēmēju priekos, un viņa ir klusa mierinātāja, ja vēstulē atrodas vēsts: „Kritis par Vāciju un Vadoni”

vēlēšanās ir būt tikpat varonīgai un fanātiskai līdzcīnītājai kā vīrietim, lai varētu palīdzēt veicināt uzvaru frontē. Šīs vēlēšanās vada vācu sievietes dzīvi un darbu. Tomēr vācu sieviete neaizmirst, ka viņas uzdevums ir veidot skaistumu un krietnumu. Tāpat kā nebeidz klusēt mākslas balss, tā arī modes un gaumes sasniegumi uzrāda augstu līmeni. Vīnes gaume un Berlīnes jaunumi, neskatoties uz kara laika grūtībām, nav nekā zaudējuši no savas elegances un skaistuma. Salīdzinot krievu sievietes dzīves apstākļus, ko tām sagādājis boļševiku režīms, ar to dzīvi vācu sievietei, skaidri redzama atšķirība starp divi pasaulēm.

Boļševiku nodedzinātās Pēterja baznīcas drupas.

Viļņas skats.

Vācu aviācija veikusi savu darbu. — Bumbu trāpījumu sekas pie Rēveles.

Alfred's Herrler's darbā.

Doma baznīca Rīgā.

Vācu kaņavīru vienība tuvojas Rēvelei.

AUSTRUMU APGABALS KAŅAVĪRA SKATĪJUMĀ

AR ZĪMULI CAUR LIETUVU, LATVIJU UN IGAUNIJU.

Bieži citētais atzinums, ka kara laikā mūzas klusē, Vācijā un tās ietekmes sfērā nav pierādījies. Varētu domāt, ka trešajā kara ziemā vācu tautai nebūtu ne laika, ne patikas domāt par mākslu. Nevilšus rodas jautājums: kā izskaidrojams šis krāšņais uzplaukums teātrī, filmā, glezniecībā un jebkurā citā mākslas nozarē? Bet varētu arī jautāt citādi: kāpēc vācu tauta tik pārliecināta par savu uzvaru? Jāatbild, ka tā nešaubīgi paļaujas savai vadībai un ievēro iekšējo disciplīnu, apzinādamās absolūto taisnību savā pusē. Bet šai nostājā taisni māksla ir neizsīkstošs spēka avots.

Milzīgais teātru un filmu apmeklētāju skaits Vācijā, mākslas rosība armijā un organizācijā „Prieks dod spēku”, kas ar

saviem priekšnesumiem aptver visus darba cilvēkus pilsētās un laukos — viss tas liecina par patiesāko mākslas sajūsmu. Mūsu zīmējumu autors ir kaņavīrs, kas līdz ar citiem iesojojis Austrumu apgabalā. Tas ir Sonderführer's Alfred's Herrler's. Līdzīgi PK vīram viņš ar savu grafiķa talantu kalpo tam pašam mērķim, kas ir ikviena vācieša visdziļākās ilgas.

Alfred's Herrler's ir pazīstams Berlīnes mākslinieks, kas apņū ar savu daudzpusību. Viņš dzimis kaņavīru pilsētā Potsdamā un jaunībā guvis spēcīgus ierosinājumus no Tūringas un Mainfrankenas piemilīgās kalnu dabas. Jau sen viņa, kā spēcīga grafiķa, vārds saistās ar valsts galvaspilsētas mākslas dzīvi.

A. L.

„Laikmeta” uzņēm.

Kats uz sagrauto Pēleja baznīcu.

Aviņš buriniekis pie Kēlos pusē.

Lauberes pamatskola un tās skolotāji.

Mazais Vilis nesaprot, un skolotājs viņu pamāca.

Pusdienas laikā visas domas, protams, sauklās ar vīstuvi un salmiņiem.

SNIEGOTĀ SKOLA

Sniega vētrās un sūdzinošā salā austrumos stāv vācu armija kā nesatricināms valnis pret lielāko Eiropas draudu — židisko boļševismu. Vācu un sabiedroto kaņavīriem blakus tagad ar ieročiem rokās steidz latviešu brīvprātīgie. Tai laikā pret visām briesmām pasargātajā aizmugurē netraucēti noris mierīgais jaunūzbūves darbs. Un tajā ļoti svarīga vieta pieder jaunatnes audzināšanai. Šeit sniedzam ikdienišķu skolas dzīves ainu, kāda vērojama visos mūsu zemes stūrīšos.

*

„Mostieties nul!” saka saimniece un uzdedzina guni lielajā guļam-telpā. Tūlīt visās malās dzird salmu čaboņu, atdzīvojas tikko vēl klusā telpa, un jau pēc mirkļa tā ir skaļas un jautras dzīvības pilna. Zēni kā sacensībā lec no gultām: kurš būs pirmais mazgātavā? Šlakst ūdens, skan smieklis un dimd visa telpa, kad daži desmiti zēni ļauj vaļu savām kustībām un valodām.

Tāds ir rīts lauku skolā, kur bērni paliek pa nakti, jo ne visi skolnieki var izbrīst dziļos sniegos un izstaigāt garos ceļus, lai tiktu katru dienu uz savām mājām.

Skolas gaitas priekšpusdienā te daudz neatšķiras no tām, ko redz pilsētas skolnieki: tās pašas mācības, tie paši darbi un — arī tie paši nedarbi. Jo kuŗa skola tad nu bez kaktiem un kuŗa bez kaktā stāvētājiem? Pēcpusdienā jaunu dzīvību nes sniegpuķēti, dodami iespēju plašām kaujām skolas pagalmā.

Tik karsti tās spēj aizraut puiku prātus, ka arī nakti dažreiz nav miega un jāturpina kaujas gaita — tikai sniegu piku vietā tad stājas dvieļi un vairogi ir baltie spilveni. Bet tas nu ir pret visiem kārtības noteikumiem, tāpēc pietiek kādam tikai iesaukties: „Skolotājs!” — kad acumirkli visi jau pazūd zem segām. Guļam-telpā valda atkal miers un klusums.

H. K.

Uzņēmumi no Lauberes 6-kl. pamatskolas.

Skolēniem patīk klausīties, kad viņu pašu biedri lasa priekšā latviešu rakstnieku darbus.

Šis zēns būs dienās labs amatnieks.

Pirms naktsmiera vēl viena „izšķirēja” kauja!

Skolas disciplīnas par-kāpējs saņem sodu — viņam jāstāv kaktā.

BOĻŠEVIKU SPOKS ĢIMENŪ DĀRZIŅĀ PIE BALTIJAS JŪRAS

I

Boļševiki Latvijas brīvvalsti nicinādami dēvēja par balto Latviju. Latviešiem nebija iebildumu pret šādu apzīmējumu, jo latvju folklorā balts ir cēlākā, dižciltīgākā krāsa. Latviju un citas jaunās Baltijas valstis mēdza arī saukt par ģimenes dārziņiem pie Baltijas jūras. Tāds nosaukums mazināja brīvas valsts godu, bet tajā bija arī daļa negribētas patiesības. Priekš kara dzīve šajās valstīs ritēja klusi, mierīgi un mājīgi kā istā ģimenes dārziņā, sniedzama tā kopējiem arī bagātīgu ražu.

No lielās pasaules Latvija, tāpat kā citas Baltijas valstis, bija norobežojusies ar savā ziņā jaunu Ķīnas mūri. Ar lielo austrumu kaimiņu — Padomju zemi tuvāki sakari nebija iespējami gluži pretējo valsts iekārtu un pasaules uzskatu dēļ. No lielās rietumu valsts Vācijas Latviju šķīra valdītāju aprindu „angļu slimība”. To vēl vairāk pastiprināja židiskās brīvmūrniecības ietekme uz latviešu ārpolitikas vadītājiem — Ulmani, Munteru, Zariņu, Bilmani un c. Notikumiem rietumos latvieši gan varēja labi sekot un tos izprast, jo pati tauta savā būtībā taču piederēja Rietumeiropai. Turpretim par boļševiku valsts iekšējo dzīvi izplatījās tikai šausmu stāsti. Cilvēka veselais prāts tos nespēja uzņemt par patiesiem. Rosīgā Padomijas sūtniecība Rīgā savukārt dažādos „tējas” vakaros plašākām latviešu intelligences apmindām tēloja savas zemes dzīvi tik rožainu, ka arī tam nevarēja ticēt.

Atsevišķie gadījumi, kad latviešiem radās tieša saskare ar austrumu zemes cilvēkiem, parasti apstiprināja šausmu stāstus. Vispirms liecību par boļševiku zemi nodeva robežas pārnācēji, ko notvēra latviešu robežsargi. Ja aizturētie nebija kominteru agenti — žīdi, tad tie bija neapraķstāmi nabadzīgi un izbadējušies zemnieki. Viņi bija mērojuši desmitiem kilometru pa mežu tekām, lai nakts tumsā izsprauktos cauri savai stingrajai robežapsardzībai. Latvijā viņi ienesa visu savu bagātību — kādu kodeļu līnu vai dažus no tēvu tēviem mantotus veclaicīgus sudraba rubļus. Viņi lūdza dot pretī dažus kilogramus miltu un sāls. Vēl 1933. gadā viņi stāstīja par šausmīgu badu aiz austrumu robežas. Parasti viņi arī saņēma ko vēlējās un nākamās nakts tumsā aizgāja mājup sveiki un veseli, ja viņus nenotvēra pašu čekisti. Latviešu robežsargi ar savas tuvākās priekšniecības ziņu tādos gadījumos „nekā neredzēja”.

Citi ļaudis no austrumiem Latvijā iepeldēja ar ploštiem pa Daugavu — tā saucamie „strūgu krievīpi”. Pāris vasaru viņiem bija atļauts pludināt Padomijas eksporta kokus līdz pat Rīgai. Šie cilvēki katrreiz radīja lielu interesi kā reta un dīvaina parādība. Par viņiem rakstīja latviešu žurnālisti, un preses fotografi tos uzņēma no visām pusēm kā nezin kādas filmu zvaigznes. Viņi bija apbrīnojami skrandaini, bārdaini, netīri un utu apsēsti. Pirms izešanas krastā, Latvijas policijas darbinieku uzraudzībā viņiem vajadzēja turpat Zaķu salas plostu ostā kaut cik apkopties un visādā ziņā sadedzināt savas salmu būdas, kurās viņi bija dzīvojuši uz ploštiem.

Tad Padomijas plostinieki gāja apskatīt Rīgu un iepirkties. Viņu pārsteiguma pil-

nie skati un skaļie izsaukieni, ar pirkstu norādot uz gluži ikdienišķām lietām pilsētā, pat nezinātājam skaidri puda, no kurienes vējš atnesis šīs kuplās bārdas un naivos ļaudis.

Cilvēku pirmais skolotājs ir izsalkums, tāpēc arī Padomijas plostinieks vispirms iegāja vienkāršākā maiznīcā. Pārlaidis skatu pār pilnajiem plauktiem, it kā savām acīm neticēdams, strādnieku „paradīzes” pilsonis jautā:

„Vai maize ir?”

Pirmo reizi izdzirdusi tik neparastu jautājumu, pārdevēja nokrīt kā no plaukta. Viņas vienīgais uzdevums no rīta līdz vakaram pārdot maizi un tikai maizi — ikvienam, kādu tas grib un cik tik grib, jo vairāk, jo labāk!

„Jūs taču redzat, ir!” viņa atbild.

Bārdainis vēl nav skaidrībā:

„Vai man jūs arī izsniegsiet?”

„Ja nauda ir, lūdzu! Kādu maizi vēlaties?”

„Vai es varu dabūt cik gribu?”

„Jā, lūdzu!”

„Bet ja es prasītu veselu klaipu baltmaizes?” bārdainis viltīgi piemiedz acis un pasmīn.

„Kaut desmit, divdesmit klaipu, pērciet kaut visu, cik ir veikalā, pēc pusstundas ceptuve piesūtīs atkal!”

Plostinieks neticīgi pagroza galvu, saņem savu klaipu un aiziet. Vēl uz ielas viņš atskatās neziņā, vai tikai nav noticis pārpratums, vai viņu nesauks atpakaļ. Un kad nekas nenotiek un viņš jau pastāstījis citiem, nu nāk vesels bariņš. Visi pērk pa klaipam baltmaizes, drošākais pat paprasa trīs klaipus un arī saņem. Kad vēlāk noskaidrojās, ka citi plostinieki tāpat pirkuši maizi citā veikalā, šo cilvēku apziņā sāk mosties doma, ka viņu politvadītāji būs samuldējuši par daudz, iztēlojami „fašistu” zemes par mūžīga bada valstībām, kur cilvēki ielās mirst badā.

Stacijā sapulcēdamies, lai brauktu atpakaļ uz savu „paradīzi”, Padomijas plostinieki nes līdzī katrs pa cirvim, lāpstai, čuguna katliņam un vēl šo to. Un Latvijas iedzīvotāji, viņus redzot, savukārt pārliecinās, ka „paradīzē” laikam taču nav vislāga dzīve, ja tādi dzelzs gabali jāved tālu ceļu no baltās Latvijas. Kur paliek krievu zemes rūdas kalni un boļševiku piecgrades rūpniecības sasniegumi, ja pat cirvītis un lāpsta jāieved no „ģimenes dārziņa” pie Baltijas jūras?

Drīz boļševiku politvadītāji saprata, ka plostinieki nav laižami „fašistu” zemē, lai no turienes neievestu ziņas par labāku dzīves kārtību un pat lietišķus pierādījumus pret „tautu tēva un visas pasaules strādnieku labdažu” Staļina iekārtas nejdzību.

Krievu plostiniekus tālāk par Indras robežas punktu vairs nelaida... Lai atmaksātu to ļaunumu, ko viņi nodarījuši boļševiku aģitācijai savā zemē, kominterns pastiprināja savu agentu pulkus baltajā Latvijā. Kominternam nekad nav trūcis labi samaksātu un varbūt pat „idejiski pārliecinātu” žīdu, kam prieks graut āriskās pasaules dzīvi, kur un kā vien var.

Tad kaut ko lielāku sāk plānot, boļševiku armijas ģenerālštābs. Notiek Maskavas un Baltijas valstu štābu priekšnieku savstarpēji apciemojumi. Rīgā viesojas ģenerālis Jegorovs ar pavadoņiem — Maskavas galvenā štāba pulkvežiem un komisāriem. Latvieši nikni kaņā, bet viesmīlīgi miera laikā. Par godu lielā austrumu kaimiņa kaņavadonim rautos plūst šampanietis un draudzīgas uzrunas. Abu kaimiņu zemju kaņavīri taču „nezin”, ko dara kominterns. Maskavas valdība un pasaules revolūcijas rīkotāja — komunistiskā internacionāle gan dzīvo Kremli zem viena jumta, bet pret ār pasauli izliekas, ka nepazītu viena otru.

Starp banketiem un vizītēm atliek dažas stundas laika. Tad Maskavas kara kungiem parāda Rīgas un apkārtnes ievēribas cienīgākās vietas. Agri vai vēlū tādā apskates braucienā ārzemniekiem jānonāk centrāltirgū, jo arī ar to miera laikos Rīga tiešām var lepoties. Padomijas virsnieki latviešu virsnieku pavadībā apstaigā milzīgās halles. Tur novietne aiz novietnes, visas pārtikas preču pilnas. Krievu acīm paveras pārpilnās noliktavas un saldētavas, viņi skata mazumtirdzniecības zālēs gaļas grēdas, sviesta un siera kalnus, zivju un konservju bagātības, par maizi, miltiem, augļiem un saknēm nemaz nerunājot. Visur noris rosiņa tirdzniecība, jo Rīgas namamātēm daudz vajag un viņām nekas nav pietiekami labs. Cilvēki nāk un iet nemītīgās straumēs. Un šai ikdienīgajā, tik parastajā Rīgas centrāltirgus jezgā kāds boļševiku pulkvedis, sekodams ģenerālim Jegorovam, draudzīgi jautā savam galda un pastaigas biedram — latviešu pulkvedim:

„Sakiet pa draugam, cik ilgi turpināsies šī izstāde?”

„Bet tā taču nav izstāde, tas ir pastāvīgs tirgus!”

„Nu, jā,” pasmīn krievs, „es jau saprotu!”

Viņš tomēr nekā nesaprot, un ieskaidrot arī nekā nevar. Viņam prātā krievu zemes senās un arī jaunākās — boļševiku laiku — „Potjomkina sādžas”.

Lai pieķertu latviešus melos, otrā rītā boļševiku pulkvedis un daži citi virsnieki aizsteidzas no Romas viesnīcas, negaidīdami latviešu pavadoņus. Viņi zina, kā viņu pašu „Intūrista” pavadoņi ārzemniekiem izrāda Maskavu. Bez pavadoņiem dzīve atklājas patiesāka, bet ko viņi redz Rīgas centrāltirgū? — To pašu ainu, ko jau redzējuši! Drošības dēļ viņi mēģina nopirkt labo Bēkona Eksporta dūmu desu. Arī tas viņiem izdodas bez kavēkliem. Tāpat iztaujātā pārdevēja saka, ka šis ir tirgus, ne izstāde. Bet kādēļ pārdevēja smējās un pircējas viņos tā noskatījās? Viņi gan nezina, ka visas pārdevējas Rīgā laipni smaida un visas ķēkšas labprāt apbrīno jociģos ārzemniekus, bet viņi nav mulķi! Aiziedami viņi ironiski un diezgan skaļi pasaka:

„Labi inscēnēts!”

Un tas liecina, ka viņi tomēr tikai mucā auguši un pa spundi baroti — Staļina visdēmokrātiskākās konstitūcijas mucā un ar VK(b)P vēstures Isā kursa šķidro putriņu!

Kristaps Helmanis

Kristaps
Helmanis —
ievērojamais
latvju baktērioloģs

IEVĒROJAMĀIS LATVIEŠU BAKTĒRIOLOGS

(50 GADU NĀVES ATCEREI)

Zemgales līdzenumā Tērvetes (Kalnamuižas) Lejas Čimu mājās 1848. gada 3. jūnijā piedzima Kristaps Helmanis — ievērojamais latvju baktērioloģs. Pēc pagastskolas beigšanas vecāki, vērodami dēla tieksmes mācīties, sūta to uz Jelgavu reālskolā, ko viņš beidz 1868. gadā. Ar to tad arī Kristapa izglītība šķiet noslēdzamies, jo domāt par „augstākām skolām” liedza trūcīgie materiālie apstākļi. Pēc skolas beigšanas, pārnācis tēva mājās, Kristaps iekārto „mājas skolu”, mācīdams apkārtnējo zemnieku bērnus. Bet ienākumi ir mazi, un drīz vien mēs dzirdam par jauno Helmani kā muižas pārvaldnieku un vēlāk deģi muižu bružos. Šis amats diezgan labi atalgots, un liktos, ka nu Helmanis varētu dzīvot bez rūpēm. Tā domā arī tēvs. Bet jauneklīs alkst zināšanu un domā par studijām. Veltī tēvs to mēģina atrunāt. Pametis labi algoto vietu, Helmanis dodas uz Tērbatu studēt veterinārmedīcinu. Grūti

klājas jaunajam censonim; uzkrātie līdzekļi plok, no mājām pabalsts nepienāk, bet viņš nepagurst un cītīgi nododas studijām. Pēc studiju beigšanas 1877. gadā Helmani atstāj institūtā par asistentu, kur viņš nostrādā 2 gadus un iegūst maģistra gradu. 1879. gadā Helmanis dodas uz Pēterpili un iestājas leibgardes jātnieku pulkā par veterinārārstu. Materiāli puslīdz nodrošināts, viņš iekārto nelielu laboratoriju un blakus tiešiem pienākumiem, kopā ar savu studiju biedru Bertušu, cītīgi nododas trakuma sērgas pētīšanai. Šie darbi gūst ievērību, un 1886. gadā krievu valdība sūta Helmani uz Parīzi pie Pastēra. Iepazīnies ar Helmaņa pētījumiem, Pastērs atsaucas par tiem ļoti atzinīgi. Abu zinātnieku starpā nodibinās cieša draudzība. Helmanis strādā ļoti intensīvi, rūpīgi pārbaudīdams faktus. Tā savu darbu: „Studijas par truša plosīgo un paralītisko trakuma veidu” viņš iespiež Pastēra institūta Annālēs tikai pēc 2500 ar trakuma sērgu potētu dzīvnieku izmeklēšanas. Šai darbā Helmanis secina, ka abi trakuma veidi ir divas dažādas trakuma sērgas formas, ko tīrā veidā var pārraidīt no dzīvnieka uz dzīvnieku. Vēl ievērojamāks ir 1889. gadā publicētais darbs par „Trakuma sērgas virusa darbību, kas ievadīta zemādas cellulāros vai citos audos”, kurā viņš pierāda, ka Pastēra virus fixe, ievadīts audos ar maz nervu

atzarojumiem, imūnizē, bet, ievadīts ar nerviem bagātos audos, rada trakumu. Šie Helmaņa pētījumi ir pamats mūsdienu potēšanas metodei pret trakumu. Helmanis arī pirmais sāka Krievijā traku dzīvnieku sākstu cilvēku ārstēšanu pēc Pastēra metodes, nodibinādams pirmo Pastēra staciju pasaulē. Ap šo pašu laiku Helmanis kopā ar Bertušu sāka pētīt t. s. Jaunos ienāšus. Šais bīstamajos pētījumos Helmaņa biedrs Bertušs inficējās un nomirst. Bertuša vietā stājas otrs Helmaņa draugs un studiju biedrs Oto Kalniņš. 1891. gadā Kalniņš ar Helmani atklāj, ka, ekstrahējot jauno ienāšu (malleus) kultūras, iegūstams t. s. malleīns, kas tagad, līdzīgi tuberkulīnam, ir vispār lietots līdzeklis.

Helmaņa ierosināts un dibināts ir Pēterpils eksperimentālās medicīnas institūts. Izstājies no armijas, Helmanis nododas vienīgi zinātniskam darbam jaundibinātajā institūtā. Bet intensīvais darbs sagrauz zinātnieka veselību, un viņš spiests aizbraukt uz ārzemēm veseļoties.

Sāpīgs trieciens jau tā slimajam Helmanim bija viņa tuvākā drauga Oto Kalniņa nāve, kas, līdzīgi Bertušam, inficējās ar jaunajiem ienāšiem. Atgriezies no ārzemēm Pēterpilī, slimais un sagrauztais zinātnieks 1892. gada 10. martā nomira 44 gadu vecumā. Viņa pišļi apbedīti dzimtajā zemē Kalnamuižas kapsētā. Ls.

LAIMA — MŪŽA LICĒJIŅA

*Dieviņš mani deva,
Māte audzināja;
Laima mani novēlēja
Lielu kajavīru.*

D. 31950

Mūsu tautas dziesmu kuplajā dārzā izcila vieta ierādīta Laimai. Dainas, kā arī citas tautas tradīcijas liecina, ka Laimas jēdziens cēlies no Dieva, kas reliģiskā dzējā antropomorfizējas gluži tāpat kā Dieva ideja. Kuplā tautas dziesmu pulkā Dievs un Laima turas kopā un abi dara vienus un tos pašus darbus, ko apstiprina pazīstamais latviešu sakāmvārds — kur Dievs, tur Laima. Dievs un Laima tāpat saistās kopā kā plaši lietoti juridiskie termini — likums un lēmums. Dievs ir likuma devējs Laima tā izpildītāja — lēmēja.

Tautas dziesmās par Laimu apskatīts viss tas, kas saistās ar cilvēku likteni un mūžu. Bet sievietē, kā galvenais mūža faktors, atrodas pašā centrā. No viņas iesākas cilvēka mūžs, viņa ir māte — bērnu audzinātāja. Lai bērnam būtu labs mūžs, mātei jācenšas ar Laimu uzturēt labas attiecības. Tāpēc tautas dziesmās bieži tiek pieminēta Laima kā sievietes gādniece un mūža licēja.

Laimai līdzīgas sievietes dievības ir arī citās āriešu reliģijās: germāņiem Frija, romiešiem Vesta, grieķiem Hēra un indusiem Lakšmi. Germāņu Frija stingri raugās uz tīrību un čaklumu, bet romiešu Vesta ļoti stingri uz tīklību un tikumību. Dažas no minētajām dievietēm dēvē arī par skaistuma gādniecēm. Latviešu tautu meita izlūdzas no Laimas skaistu augumu, daiļu valodu un tikumu, bet māte saviem bērniem — labu mūžu. Ar lūgšanu vien nepietika. Laima vēl prasīja ievērot kārtību un tīrību. Kad Laimu gaidīja atnākam, tad uzposa visas mālas: slaucīja istabu, novietoja visu labākā kārtībā, notīrīja visus ceļņus un izkaisīja tos ar skujām vai puķēm. Laima nāk pie grūtniecēm gaidību laikā, palīdz dzemdētājām, lemj bērnam mūžu, sarga un glabā uzaugot, aizstāv atraitnes un bāriņus, cieši raugās uz meitu tīklību, pabalsta krietnību un soda tās, kas netur godu; vada visādus darbus un dod darbiem veiksmi, palīdz meitai pūru pielocīt, nolemj mūža draugu, ievēd jaunā laulības dzīvē, piedalās godos un palīdz dzīvē līdz mūža galam. Laima ir likteņa dievība, kas atļauj arī pašam cilvēkam līdzī darboties un rūpēties par vispārēju labklājību.

Kā Laima izaugusi no atsevišķas Dieva darbības funkcijas, tāpat Laimas raksturīgās darbības funkcijas izveidojušās Dēklu un Kārtu. Tautas dziesmās tās turas tik cieši pie Laimas, ka visas trīs dēvē par trim Laimiņām. Viņas kopīgi piedalās mūža likšanā un gādā par noliktā mūža piepildījumu. Arī citām āriešu tautām bijušas trīs likteņa dievības: germāņiem trīs Nornas, romiešiem trīs Parces, grieķiem trīs Moires.

Kaut gan mēs uzlūkojam Laimu par daiļu dzejas tēlu, tomēr dažiem šķiet, ja ļaudis kādam iedomātam tēlam ticot un bieži par to domājot, tad tas ar laiku iegūstot reālu veidu. Doma veidojoties un ar laiku topot par aktīvu spēku. Veci ļaudis saka, ka Dievs un Laima vairs nestaigājot pa zemes virsu, kā tas senāk bijis, tāpēc ka cilvēki tam neticot.

Lai būtu kā būdams, bet labai domai, vai tā iemiesota gleznās vai dzejas tēlos, ir tomēr mūžīga vērtība. Dieva likums un Laimas lēmums mūsu tautas dzejā uzplaucis un izveidojies jaukos tēlos, kas vadījuši mūsu senčus uz labu.

Ģirts Austrums.

Bezdievju kustība

PASAULES KULTŪRAS GRĀVĒJI

Boļševiki savā pastāvēšanas laikā nodarbojās ar kultūras graušānu. Viņi sistematiski ārdīja visas civilizētās un kultūrālās dzīves pamatus, kā reliģiju, morāli, skolu un ģimeni. To vietā viņi nespēja nekā dot un no jauna radīt. Viņu dēvētā „kultūra”, ar ko viņi lepojās, nebija nekas cits, kā Marksa, Ļeņina, Staļina mācība. Tā bija inde, ko viņi potēja krievu tautā. Viņi gribēja nonāvēt tautas dvēseli un līdz ar to iznīcināt pašu tautu. Lūk, boļševiku resp. visu žīdu mērķis. Ko boļševiki darīja, to visu viņi darīja pēc priekšā rakstīta plāna. Proti, komunistu programmā ietilpst prasība, ka reliģija un morāles patiesība atmetama. Ļeņins savā laikā paskaidroja, ka materiālistiskais pasaules uzskats, uz ko dibinās marksisms, nepielaiž nekā garīga. Antireliģiskā kustība, ko Padomju Krievijā ievadīja 1922. gadā, pievērsās tautas masām. Tur meklēja auglīgu zemi. Iznāca vairāki bezdievju laikraksti, kā arī ateistiskā literatūra. Izdeva likumus, kas laupīja garīdzniekiem pilsoņu tiesības. Aplika baznīcas ar milzīgiem nodokļiem, tā ka daudzas no tām nevarēja uzturēt un tādēļ tās nācās slēgt. Vēlāk tās vai nu nojauca vai izlietoja citām vajadzībām, ierīkojot muzejus, kino teātri vai kādu noliktavu. Lai atturētu tautas masas no baznīcas apmeklēšanas, likvidēja svētdienu un svētkus, ievēdot jaunu kalendāru, kas vairāk atbilda žīdu interesēm. Garīdzniekus pastāvīgi vajāja. Neskaitāmi daudzus no viņiem izsūtīja, apcietināja un noslepkavoja.

Propagandu, kas izvērtās plašumā, attīstīja ar visiem iespējamiem līdzekļiem.

Boļševiki vispirms izrāva audzināšanu no vecāku rokām. Patiesību sakot, viņi kropļoja bērna dvēseli. Izglītības komisārs žīds Finkelšteins (Lunačarskis) ievēda skolā politisku vadītāju un noteica antireliģisku bezdievju programmu. Pēdējā paredzēta iztīrīšanai, piemēram, sekojoši jautājumi: nav jāsvētī baznīcas svētki, lūgšana ir muļķība, reliģijas stāvoklis pret bagātiem un nabagiem, kā buržuji izmanto reliģiju u. t. t. Iztīrījamai vielai pievienojami joki, asprātības un satiriski zīmējumi.

Attīstot pašdarbību antireliģiskā virzienā, nodibinājās bezdievju un pionieru pulciņi. 1931. gadā viņu skaits sniedzās līdz 6 milj. Visi šie jaunieši nodarbojās ar propagandu pret Dievu, reliģiju, baznīcu un garīdzniekiem. Jāaizrāda, ka arī bērnu dārzos un mājās bezdievju agitatori ielauzās ar saviem nāvējošiem ieročiem. Tur viņi mācīja bērnus zīmēt resnus buržujus, kulakus un mācītājus, kā arī uzveda rotālas par baznīcu un citiem svētumiem. Bez tam viņi iemācīja bērnus sacīt šādus vārdus: Dieva nav, tik buržuji izdomājuši Dievu, lai cilvēkus baidītu.

1930. gadā parādījās bezdievju izdevniecības grāmata ar virsrakstu: Antireliģiskā audzināšana ģimenē. Tani uzsvērts, ka reliģijas iespaids visvairāk vērojams agrā bērnībā, tādēļ mātei — komunistei, cik vien

Karikatūra rada ģeķīgu boļševiku lielīšanos — šaut uz svētbildēm un krustiem.

agri iespējams, jāsāk ar antireliģisku audzināšanu, t. i. tas viņai jādara ar piemēriem un ar visādu illūstrāciju palīdzību. Viens piemērs no šīs grāmatas: „Vecāmāte lūdz Dievu. Bērns jautā: Kādēļ tu Dievu lūdz? Vecāmāte atbild: Lai Dievs dotu veselību un labklājību. Bērns turpina: Vai Dievs to var dot? Vecāmāte: Jā. Viņš to var un viņš var visu. Bērns aizskrien pie mātes un prasa: Vai tas viss tiesa, ko vecāmāte saka? Māte: Bērns, izmēģini pats. Lūdz Dievu, lai viņš tev dod ēst, bet es aiziešu un tev neko negatavošu. Bērns pasmejas...” Līdzīgu bezgaumīgu rakstus ievieto avīze „Bezdievis” katrā numurā. Vedot cīņu ar dievticību, antireliģiskā propaganda ievēro Marksa, Engelsa, Ļeņina un Staļina norādījumus. 1929. gadā noorganizējās „Bezdievju cīnītāju savienība”, kas par savu galveno mērķi uzskata visu baznīcu iznīcināšanu, aicinot strādniekus un zemniekus iestāties cīnītāju rindās. Programmā pasvītots, ka dievticība kā sociālisma un kultūras kavēklis jāizravē ar visām saknēm. Uzsaucumā no 1939. g. 5. novembra starp citu sacīts: „Lai visu reliģiju dievkalpi zina, ka neviens Dievs, neviena žēlastība un neviens svētais, neviena savērestība, neviena lūgšana neglābs buržuju pasauli.”

Bezdievību arī izplatīja, sarīkojot karnevālus, kas savienoti ar kampaņu pret Ziemassvētkiem un Lieldienām. Kas tos redzējis, stāsta, ka inscenējumi bijuši sevišķi brutāli. Procesijās, kurās gāja līdzī jaunieši, pusaudži un pieauguši ļaudis, izķēmoja priesterus un nesa plakātus ar zaimu pilniem virsrakstiem, dziedot bezdievju dziesmas.

1929. gadā Pēterburgā atvēra teātri ar nosaukumu „Ateists”, kur uzveda antireliģiskas lugas. Populāri bijuši mākslas un mūzikas vakari, kuŗos notika agitācija pret ticību un tikumību. Pēc tam sekoja antireliģiskas dzejas un mūzika. Boļševiki ķērās arī pie filmu reproducēšanas. Tas ar ateistisku saturu sagatavotas bērniem, zemniekiem un strādniekiem.

Plaša antireliģiska propaganda sastopama padomjarmiešu starpā. Jaunkareivji pa lielāki daļai ierodas no kolchoziem un ciemiem vēl diezgan reliģiski noskaņoti. „Bezdievis” bieži sūdzas par dzīvi kolchozos, kur „popiem” vēl ir iespaids un tādēļ tur svēti reliģiskus svētkus.

Lai postītu ģimenes dzīvi, bezdievju propaganda izlaiž sievietēm uzsaukumu atstāt mājas. Kā viņu ideālu nostāda kopgaldu, kopīgu mazgātavu un bērnu patversmi. Uzturēt ģimenes dzīvi un mājas nozīmē tum-

Lūk, cik naivi un bezgarīgi demonstrē pretstatu starp ticību un tehniku, lai vientiesīgie ļaudis redzētu garu, kas bēg no mašīnām.

sību un atgriešanos pie buržuju iekārtas. Jāpiezīmē, ka, neraugoties uz milzīgo agitāciju un labi noorganizētu propagandu, bezdievju kustība gan lielā mērā satricinājusi ticību krievu tautā, tomēr nav spējusi to galīgi iznīdēt. No atbrīvotiem apgabaliem pienāk ziņas par reliģiskās dzīves atmodu.

Mūsu zemē boļševiki gada laikā nav varējuši izvest plašu bezdievju kampaņu. Latvju tautas nacionālā un reliģiskā apziņa kā mūris pretojās visiem komunistu spaidiem. Diemžēl netrūka skolotāju un ierēdņu starpā ļaunā, kas pārdevās žīdiem un marksistiem, lai uzsāktu cīņu pret to, kas tautai svēts. Tā dažās skolās un iestādēs sāka darboties bezdievju šūniņas. Jau natni, kas apmeklēja baznīcu, vajāja. Čekas agenti sekoja tiem, kas pulcējās garīgās sapulcēs un tos fotografēja. Pirmo antireliģisko skati atklāja 1940. gada septembrī Rīgā, pēc tam arī citās pilsētās. Kā motīvu tai uzdeva cīņu pret kapitālistu atliekām. Līdztekus tai parādījās antireliģiskā literatūra. Ierēdņiem un skolotājiem, kas piedalījās politiskosursos, bija jādzird visāda veida zaimi un nievas. Pret mācītājiem dažreiz izturējās ar izaicinājumiem un apvainojumiem. Dažiem no viņiem nācās iepazīties ar čeku. Baznīcas pagaidām atstāja mierā, bet dažas baptistu sapulču vietas komunisti nacionālizēja savām vajadzībām. Par Ludzas ceļamo ev.-lut. baznīcu rakstīja, ka tā paredzēta kino un teātrim. Nav noklusējams fakts, ka aiz bezdievju organizācijas un tās propagandas slēpās žīdi, kuŗu intereses ir sagraut ikkatras tautas dievticību, morāli un kultūru.

Pēdīgi jāsaka, ka viss tas, ko boļševiki pie mums sasniegta ar savu antireliģisko propagandu, bija tikai sākums. Paldies Dievam, ka viņi tālāk netika. Jau tā vienā gadā jūtami skarta tautas morāliskā un tiesiskā apziņa. Ja vēl ilgāk viņi būtu šē valdījuši, visa mūsu kultūras dzīve būtu izpostīta. No šim sekām mūs glāba vēl pašā pēdējā brīdī Vācijas armija un tās Vadonis.

Dr. V. Sanders

Paavo Nurmi apmāca nākamos tēvijas sargus, kā pareizi jāpietas ar šauteni un kā tā jākopj. Somu jaunieši ar lielu uzmanību seko visiem nopelniem bagātākā sportista aizrādījumiem.

Jaunatnes apmācības notiek brīvā dabā. Arī teorētiskās apmācības risinās galvenā kārtā brīvā dabā, tā vēl jo vairāk stiprinot jauniešos dzimtenes mīlestību un tēvzemes cieņu. Ar instrukcijām savus audzēkņus diženais somu sportists iepazīstina praktisko nodarbju starpbrīžos.

NURMI — VARONĪGAS JAUNATNES AUDZINĀTĀJS

Ne jau slava dara vīru lielu, bet gan veids, kā viņš pilda savus ikdienišķos pienākumus.

Paavo Nurmi.

Somu tauta gadiem ilgi rūdījusies neatlaidīgās eksistences cīņās ar nelabvēlīgo dabu un arī kauju laukos. Šais cīņās kaldinājušās vienlīdzīgi kā fiziskās, tā arī augstvērtīgās garīgās īpašības, kas devušas iespēju somiem ierindoties cienīgā vietā augstas kultūras tautu saimē. Soms ir tipisks cīnītājs visos apstākļos, pieradis paša spēkiem lauzt sev dzīves ceļu visās dzīves nozarēs.

Sevišķi spilgti soma kā cīnītāja tips izpaužas sportā, kur šie tēraudcietie granītzemes dēli guvuši sevišķi izcilus panākumus. Vislielākos panākumus somu sportisti guvuši cīņu sportu veidos, kas prasa lielu gribas spēku, neizsīkstošu enerģiju un lielas izturības rezerves. Somu cīkstoņi, šāvēji, slēpotāji, vingrotāji un vieglatlēti vairākās disciplīnās neskaitāmas reizes izcīnījuši Somijas krāsām uzvaras laurus ir daudzajās valsts starptautiskajās sacīkstēs, ir olimpiādēs. Somu gaigabalnieki ar saviem abiem ievērojamākiem skrējējiem Hannesu Kolehmainenu un Paavo Nurmi priekšgalā jau kopš gadiem izcīnījuši somu skrējējiem pasaules labāko sportistu slavu. Kā viens, tā otrs no viņiem to panākuši gadiem ilgos, neatlaidīgos treniņos, rūdoties vispirms cīņās ar sevi pašu, pašdisciplīnas ceļā pārvarot visas rakstura vājības un tad tikai rūdoties tālākām cīņām ar pretinieku.

Somu tautas fiziskās dotības līdz ar apbrīnojamo neatlaidību spraušā mērķa sasniegšanai veicinājušas somu diženos sasniegumus. Šo neatlaidību, kuŗai pamatā garīga enerģija, somi paši apzīmē par „sissu”. Šī kāpinātā enerģija — savā ziņā enerģijas augstākā pakāpe — dod spēkus sportistiem izturēt sacīkstēs un kaŗavīriem kaujas laukos pastāvēt, kad karstums vai aukstums draud ar pagurumu. Somu sportists un somu kaŗavīrs bieži vien cīņās zobus sakodis, bet nepadodas. Tādā cīņās garā aug visa somu jaunatne, kuŗai cēlu paraugu nav trūkums. To tai ik uz soļa rāda vecākās paaudzes vīri, kas ceļu uz panākumiem laužuši pašu spēkiem, kā prasdami, daudz grūtākos apstākļos.

Garo distanču skrējējs Paavo Nurmi ir redzamākais, bet ne vienīgais, no tiem so-

mu sportistiem, kas somu krāsām sagādājuši pasaules slavu. Nurmi ar savu piemēru aizrāvis daudz sekotāju no jaunatnes vidus, kas, balstoties uz viņa treniņa metodēm, daudz ātrāk izvirzījušies redzamā vietā un beidzot pārspējuši savu skolotāju.

Par savu sporta gaitu sākumu Paavo Nurmi stāsta: „Jau bērnības gados gribēju kļūt par sportistu un atlētu. Kopš 8. dzīves gada mans sapnis bija kļūt par lielu skrējēju. Šī doma nobrieda manā bērniskajā prātā lasot toreiz vienīgo sporta laikrakstu. Citi puikas manā vecumā un es ar aizrautību lasījām par toreizējiem slavenajiem sportistiem skrejceliņā. Es jau toreiz viegli spēju uzvarēt savus mazos pretiniekus un saskatīju sevi līdzvērtīgu tiem slavenajiem vīriem, par kuŗiem biju lasījis. Kopš tā laika mana vienīgā doma bija palikt labā formā. Sākot ar 12. dzīves gadu man nācās jau meklēt darbu, lai arī no savas puses sagādātu attiecīgo devu ģimenes uzturam. Es pelnīju 20 somu marķu mēnesī, no kuŗām savām vajadzībām varēju paturēt 2 marķas. Es tomēr neizšķiedu šo mazumiņu kā citi puikas, bet regulāri krāju — nākotnei. Tam bija svarīga nozīme mana rakstura veidošanā, jo nekas cits tā neveicina pašdisciplīnu kā krā-

Paavo Nurmi savu audzēkņu vidū jauno dzimtenes sargu nometnē.

šana. Toreiz es vēl nesapņoju par rekordiem, jo 1500 m spēju veikt tikai 4 min. 30 sek. un 5000 m — 16 minūtēs.

Mani draugi un ģimenes locekļi, kas bija likuši lielas cerības uz mani, bija jau samierinājušies ar domām, ka es jau nu gan laikam nekāds ievērojams sportists nebūšu. Toties jo liels bija visu pārsteigums, kad lūzums iestājās 1920. gada pavasarī, kad man bija jau 23 gadi un es sāku gatavoties uz Amsterdamas olimpiādi, kur uzvarēju 10.000 m un ieguvu sudraba medaļu 5.000 m skrējienā. Esmu pārliecināts, ka tieši šiem apstākļiem, t. i. ļoti gausai savas formas attīstībai, varu pateikties, ka spēju uzglabāt savu vēlāko augsto formu. Ja es toreiz, zēns būdams, būtu varējis tāpat trenēties kā tagadējie jaunieši, es droši vien nebūtu saglabājis savas augstās formas spējas vēl 10 gadu ilgi. Tagad katrs bērns zina par treniņu vairāk nekā es toreiz, pieaudzis vīrs būdams. Diemžēl tagad pārāk agri speciālizējas un formu sasniedz priekšlaikus.

Laikā no 1919. līdz 1924. gadam es vispusīgi trenējos. Tas nepieciešams ikvienam skrējējam, pretējā gadījumā drīz vien apņiks treniņi, ja panākumu nebūs. Jānosprauž kāds noteikts mērķis, citādi nekad nevar tikt uz priekšu.

Ne bez iemesla apgalvoja, ka man skrēšana nozīmē visu, un man jāatzīstas, ka bieži vien es savu sporta dzīvi esmu pieļākojis sporta sarīkojumiem un nevis otrādi. Sports atturējis mani no daudziem dzīves priekiem, bet arī pasargājis no daudziem ļaunumiem, kas parasti saistās ar lētiem priekiem.”

Nurmi, kā zināms, ir absolūts atturībasnieks, ne viņš lieto alkoholiskus dzērienus, ne pipē. Viņš savu augsto sporta sasniegumu, sava priekšzīmīgā dzīves veida un lielo nopelni dēļ Somijas labā izpelnījies godu, kādu tikai nedaudzī nopelniem bagāti vīri piedzīvo pēc nāves: Helsinkos viņam uzcelts piemineklis, viņa ģimetni var redzēt pie sienas nevien katras sporta organizācijas telpās, bet arī katrā skolā.

Kaŗā pret boļševikiem 1939. g. Nurmi veica savu pienākumu kā kaŗavīrs līdz ar pārējiem somu sportistiem. Šai somu tautas brīvības kaŗā pret boļševikiem viņam uzticēts goda pilnais pienākums — sagatavot somu plašākās organizācijas — dzimtenes sargu jauniešus — militārām gaitām. Nurmi, kas savās sportista dzīves gaitās bijis līdz askēzei stingrs pret sevi, ir jauniešiem vislabākais paraugs savu spēju izveidošanai dzimtenes aizsardzības labā.

E. Tūbelis.

AMATNIECĪBA ATDZIMST

Latviešu amatnieku tradīcijas ir senas un dziļas; tās saglabājušās cauri gadsimtiem pat visnelabvēlīgākajos apstākļos. Kad pagājušā gadsimta vidū Krievijas valdība izdeva likumu par amatniecības brīvību, atļaujot ar amatu nodarboties katram, neatkarīgi no viņa prasmes, amatniecība būtu apsikusi nemākulībā. Tikai pašu amatnieku organizācijas: Rīgas amatu meistarū brālība „Sv. Jāņa gilde”, dažas provinces pilsētu gildes, Latvijas rūpnieku un amatnieku savienība u. c. rūpīgi sekoja mācekļu un zeļļu apmācībām un savu biedru amata prasmei. Sava stāvokļa aizsardzībai un uzlabošanai amatnieki, izmantojot vācu amatnieku pieredzi, sāka dibināt kooperatīvus. Piemēra dēļ jāmin „Asociācija”, kas dibināta kopš 80 gadiem un darbojas vēl tagad.

1938. g. izdeva amatniecības aizsardzības likumu pēc Lielvācijas parauga, ar amatniecību atļaujot nodarboties tikai amata lietpratējiem. Līdz boļševiku iebrukumam Latvijā bija izsniegti jau apm. 4000 amata meistarū diplomu un 17.000 amatnieku kartes. Latvijas amatnieku darba prasme un sasniegumi spilgti izpaudās 1937. g. Rīgā sarīkotajā daiļamatniecības izstādē un sevišķi 1938. g. starptautiskajā amatniecības izstādē Berlīnē. Šeit Latvijas amatnieki 28 lielāku valstu vidū saviem darbiem ieguva 20 godalgu. Tad nāca boļševiku posta gads.

Patstāvīgiem amatniekiem nebija vietas boļševiku verdzināšanas sistēmā un tos vajadzēja iznīcināt. Jau pirmajos nacionālīzācijas paņēmienos atsavināja apm. 1700 lielāko un labāk nostādīto amatniecības uzņēmumu, iekļaujot tos rūp kombinātos, trestos un pilsētu pārvaldēs. Patstāvīgos amatniekus aplika ar lieliem nodokļiem, neiz-

Daudzās amatniecības nozarēs trūkst lietpratēju darbinieku. Amatniecības daļas sarīkotajos kursos virsu taisītāja meistarū Richarda Egles vadībā virsu taisītāju amatam sagatavojas apm. 100 personu.

Locekļu aizveda arī simtiem latviešu amatniecības darbinieku.

sniedza jēlvielas, palīgmateriālus u. t. t., mudinot iestāties arteļos. Spaidu kārtā arteļu sistēmā iekļāva 1500—2000 amatniecības uzņēmumu ar pāri par 8000 nodarbināto. Daudzi patstāvīgie amatnieki darbu sašaurināja un palika par vieniniekiem. Boļševiku varmācības gadam beidzoties, no 45.000 amatniecības uzņēmumiem ar 82.000 nodarbinātiem bija palikuši vairs tikai 30.000 uzņēmumu ar nepilniem 45.000 nodarbināto. Gada laikā bija iznīcināti 15.000 amatniecības uzņēmumu ar 37.000 nodarbinātiem. Tās bija spēcīgākās amatnieku vienības, kas ar meistarū un 2—4 palīgiem bija izkluvušas uz sekmīgas attīstības ceļu. Bēdīgu ainu boļševiku gada beigās rādīja arteļi, jo to vadītāji bija galvenokārt žīdi. Daudzās arteļu darbnīcās iekārta bija nolaišta, preču krājumi sabojāti un izlaupīti. Aizbēgot arteļu vadītāji bija izlaupījuši ne tikai uzņēmumu kases, bet aizveduši arī vērtīgākās mantas, automašīnas, zirgus, pajūgus, rakstāmmašīnas. Neaizpildāmus robus amatnieku saimē cirta pēdējā necilvēcīgā rīcība pret latviešu amatu 13.—14. jūnija naktī. Kopā ar simtiem tikstošiem

Latviešu amatu meistarū un zeļļu aizveda arī simtiem latviešu amatniecības darbinieku. Pēc brīvošanas no boļševiku jūga pagājuši tikai 8 mēneši, bet amatniecība, kas šķita jau pilnīgi sagrauta, atkal strauji atgūst savu spēku un nozīmi. Par spīti kara laika grūtībām amatnieki centīgi strādā, veicot lielus pasūtījumus. Pagājušajos mēnešos darbs nepārtraukti ritējis, likvidējot boļševiku ievestās nevērtības, beztiesību un bezatbildību, lai atkal celtu godā darba prasmi, tiesības un pavērtu ceļu amatnieku radošai pašierosmei. Darbību pilnīgi atjaunojušas visas amatnieku biedrības, kas kārto sava rajona amatnieku vajadzības. Spaidu kārtā apvienoto arteļu likvidācija tuvojas noslēgumam. Daja arteļu izbeidza darbu jau tūlīt pēc boļševiku izdzīšanas, jo amatnieki izstājās no arteļiem. Agrākie amatnieku kooperatīvi, kas arī bija pārveidoti arteļos, tagad atgūst kopdarbības sabiedrību formu, apgādā amatniekus ar izejvielām un izvērtē viņu ražojumus. Šādā veidā darbību atjaunojušas: metalamatnieku kōppārdošanas sabiedrība „Kalvis”, adītāju kōppārdošanas sabiedrība, ādu izstrādātāju kōppārdošanas sabiedrība „Spars” u. c. Kooperatīvi slēdz līgumus par lielākiem pasūtījumiem un sadala tos starp savas nozares amatniekiem. Šī iemesla dēļ daudzi arteļi pārveidojas uz kooperatīviem pamatiem un apvienojas lielākās grupās. Tā agrākās galdnieku sabiedrības izveidojušas sabiedrību apvienību; tekstilnozarē nodibināta drēbnieku un veļas šuvēju kooperatīvu apvienība. Pārējo arteļu likvidāciju pabeigs līdz ar amatniecības uzņēmumu privatizāciju. Nacionālīzēto amatniecības uzņēmumu privatizācija rit pilnā gaitā. Rīgā savus uzņēmumus fiduciārā pārvaldīšanā atguvuši jau vairāki desmiti amatnieku. Ar atjaunotu darba prieku viņi kārto un palaišina savas pusizpostītās darbnīcas ziņot, ka arī galīgais lēmums par pilnīgām pārisuma tiesībām drīz sekos.

Jauna rosme sākusies arī amatnieku izglītības laukā. Zinot, ka turpmāk ar amatu varēs nodarboties tikai krietns sava

amata pratējs, amatnieki gan kursos, gan atsevišķi papildina savas zināšanas. Notikušajās meistarū un zeļļu pārbaudēs diploma tiesības ieguvuši jau apm. 250 amatnieku, bet vairākkārt lielāks amatnieku skaits vēl pieteicies pārbaudēm. Dažām svarīgām nozarēm kursos steidzami sagatavo jaunus amatniekus (virsu taisītājus, metinātājus u. c.). Ļoti svarīgi drīzumā nokārtot mācekļu sagatavošanu, lai atjaunotu un papildinātu veco amatnieku saimi. Pie mums paredzēts 70 dažādu amatu, un katrā no tiem jaunatnei atveras plašs darba lauks.

Amatniecība ir mūsu zemes pirmā saimnieciskā nozare, kas ar ģenerālkomisāra 12. februāra rīkojumu iekļauta Latvijas ģenerālapgabala Saimniecības apvienībā. No atsevišķu ģenerālapgabalu Saimniecības apvienībām, kā zināms, sastādīšies Austrumu apgabala tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības pašpārvalde — Saimniecības kamera. Latvju amatniecībai piešķirts gods ar savām organizācijām un pašierosmi sekmēt mūsu saimniecības jaunzibūvi un tālāko attīstību. Vērojot amatnieku saimes pieaugošo rosmi un darba sparū, nav šaubu, ka panākumi būs teicami.

J. Mauriņš.

Atslēdznieka amata meistarū un mākslas kalējs Mārtiņš Ozols atgūtā darbnīcā ar jaunu darba prieku veido gaumīgus kalumus namu izdaiļošanai.

Galdnieka amata meistarū Augusts Liepiņš saka: „Galdnieka amatā strādāju jau 42 gadus, bet tādus darba apstākļus kā boļševiku laikā vairs negribu piedzīvot.” Atgūtā uzņēmumā viņš tagad veic lielus pasūtījumus.

Radiofona programma

SVĒTDIEN, 15. MARTĀ

VAROŅU PIEMIŅAS DIENA.

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
- 6.15 Hamburgas ostas koncerts.
- 6.45 Ziņas latviešu valodā.
- 7.00 Ziņas vācu valodā.
- 7.10 Koncerta turpinājums.
- 8.00 Ērģeļu mūzika. Atskaņos A. Kalniņš. (Pārraidījums no Arhibīskapa katedrāles.)
- 8.30—12.15 Raidījums vācu valodā.
- 8.30 Vācu jaunatne varoņu piemiņas dienā.
- 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā.
- 10.00 Ziņas vācu valodā.
- 10.10 Rīta svinības.
- 11.00 Koncerts.
- 12.15 Ziņas latviešu valodā.
- 12.30 Ziņas vācu valodā. Pēc tam vācu tautas koncerts.
- 14.00 Ziņas vācu valodā.
- 14.15 Jautrais nedēļas kalendārs.
- 14.30 Bērniem. Mazā varone. J. Krustiņa raidluga.
- 15.00 Latviešu meistari mūzikā un literatūrā. (Jānis Mediņš un Kārlis Jēkabsons.)
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika.
- 16.45 Ziņas latviešu valodā.
- 17.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam pēcpusdienas mūzikas turpinājums.
- 18.00 Preses apskats.
- 18.20 Mūzika krēslas stundā. (Radiofona koris un orķestris.)
- 19.00—20.00 Raidījums vācu valodā:
- 19.00 Ziņas no kaņalauka. Pēc tam mūzika.
- 19.30 Laika kavēklis.
- 19.45 Vācijā sporta ziņas.
- 20.00 Ziņas vācu valodā.
- 20.15 „Laika un patiesības triumfs“. Skaņu uzņēmums. G. Fr. Händel'a oratorija.
- 21.00 Ziņas latviešu valodā.
- 22.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam sporta ziņas.
- 22.20 Mūzika atpūtai.
- 24.00 Ziņas vācu valodā.
- 0.15 Noslēgums.

KATRU DARBDIENU

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
- 6.15 Mūzika skaņu platēs.
- 6.30 Rīta vingrošana.
- 6.45 Ziņas latviešu valodā.
- 7.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam rīta koncerts.
- 8.00 Rīta mūzika.
- 9.00 Ziņas vācu valodā.
- 9.10—11.30 Raidījumu pārtraukums.
- 12.15 Ziņas latviešu valodā.
- 12.30 Ziņas vācu valodā.
- 12.45 Pusdienas mūzika.
- 14.00 Ziņas vācu valodā.
- 15.00 Virspavēlniecības ziņojuma lēns atkārtojums un īsas ziņas kaņaspēkam pierakstīšanai.
- 16.45 Ziņas latviešu valodā.
- 17.00 Ziņas vācu valodā.
- 20.00 Ziņas vācu valodā.
- 21.00 Ziņas latviešu valodā.
- 22.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam sporta ziņas.
- 24.00 Ziņas vācu valodā.
- 0.15 Noslēgums.

PIRMDIEN, 16. MARTĀ

- 8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. Dubultkvartets Tēvija.
- 8.30 Mūzika skaņu platēs.
- 11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).
- 14.15 Solistu koncerts.
- 15.30 Mūzika skaņu platēs.
- 15.45 Daugavas vēji. K. Baltpurviņa raidluga pēc A. Sprūdža stāsta.
- 16.15 Pēcpusdienas mūzika I. (K. Eckert's ar saviem ritmiķiem.)
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. (Fr. W. Kaiser'a kapella un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.)
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kaņevju stunda.
- 19.00—19.30 Raidījums vācu valodā:
- 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu armija.
- 19.15 Ziņas no kaņalauka.
- 19.30 Pūtēju orķestra mūzika.
- 20.15 Skaņu dzirnavas. 2x45 minūtes jautram laika kavēklim vārdos un skaņās.
- 22.20 Kamermūzika. (C. Franka darbi.)
- 22.55 Viegla mūzika. (Salona trio un skaņu plates.)

OTRDIEN, 17. MARTĀ

- 11.30 Bērniem. Vilki. V. Bičuļa raidluga pēc J. Širmaņa slāsta (I daļa).
- 12.00 Mūzika bērniem.
- 14.15 Latviešu mūzika un literatūra.
- 15.30 Maza kamermūzika. L. van Beethoven'a darbi.
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. (Solisti un kaņavīru deju kapella.)
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. (Balalaiku orķ., humors, skaņu plates.)
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kaņevju stunda.
- 19.00—20.00 Raidījums vācu valodā:
- 19.00 Paskaidrojumi pie virspavēlniecības ziņojuma. Pēc tam mūzika.
- 19.15 Ziņas no kaņalauka.
- 19.30 Mūzika skaņu platēs.
- 19.45 Preses un radiofona politiskais apskats.
- 20.15 Mūsu otrdienas koncerts. (L. van Beethoven'a un R. Schumann'a darbi.)
- 21.15 Koncerta turpinājums.
- 22.20 Viegla mūzika. (E. Freimaņa kvintets, Radiofona deju kapella.)
- 23.30 Mūzika skaņu plates.

KĀRLIS JĒKABSONS

Kārlis Jēkabsons piešķaitāms tai rakstnieku — mākslinieku grupai, kam daudz irracionāla dabas elementa; arī iekšējie attīstības procesi notiek dziļi zemāzīņā un pēkšņi, līdzīgi vulkāniskiem izverdumiem, izlaužas virspusē, šai gadījumā rakstnieka apzināmā pasaulē.

Šāda tipa personības ir mazāk disponētas skaidri apzinātai, loģiski pārdomātai problēmu uzstādīšanai un atrisināšanai; viņas ir mazāk apzinīgi izveidotas, ar katru jaunu attīstības posmu padziļinātas un noskaidrotas meistarības, bet vairāk dabas, un viņos skaļāk runā

pati Dieva dota iedvesme. Un šo abu — dabas un iedvesmes, K. Jēkabsona darbos ir daudz. Visspilgtāk un mākslinieciski pilnīgāk viņa personība izsakās lirikā; šajā laukā viņš arī devis lasītājiem vērtīgākās grāmatas. Savos dziļākos pamatos K. Jēkabsons ir lauku idilles un dabas dzejnieks: dabas rasainais svaigums maigā melodiskā pantā ir vrens no viņa lirikas pamatelementiem, otrs ir aizsaules mistika.

Antons Bruckner's. 4. simfonija.

Antons Bruckner's (1824.—1896.) ir viens no lielākajiem vācu simfonikājiem pēc Beethoven'a. Bruckner's vēlu piegriezās komponista darbam; komponista slavu viņš guva tikai ap savu 60. gadu, kad diriģents Nikisch's pirmo reizi atskaņoja viņa 7. simfoniju. Viņš, pats nemaz nedomādams, pēkšņi kļuva par kaislīgu muzikālu cīņu centru Vīnē, ieskaitīts jaunvācu mūzikas, Wagner'a un Liszt'a draugu pulkos, ko tolaik nostādīja kā pretspēku Brahms'a klasiskajai mākslai.

Visās Bruckner'a deviņās simfonijās ie-

zīmīgi īpaši divi raksturvilcieni; sirsnīga dabas mīla un dziļa reliģiska izjūta. Abi šie elementi izpaužas arī viņa 4. simfonijā, ko komponists pats nosaucis par „romantisko“. Te domāta meža romantika. Komponists mežu izjūt kā brīnīškāko dievības templi, kas visai simfonijai piešķir svinīgi pacīlātu pamatnoskaņu. Sevišķi simfonijas pirmā daļa aizgrābj ar savu dziļi reliģisko izjūtu. Otrai daļai (Andante) ir sēru gājiena raksturs, trešā daļa (Scherzo) pārsteidz ar medību signāliem mežragu temās, finālā dzirdami meža baismu tēli, mainīdamies ar brīnīškas apskaidrotības vietām.

Mūsu šisnedēļas koncerti

Kamermūzika.

C. Frank's. Klavieru trio *lis-mollā*. Op. 1. Nr. 1.

Atskaņos prof. Vitola trio: J. Ķepītis, V. Rušēvies, A. Teichmanis. (Pirmdien, 22.20.)

Mūsu otrdienas koncerts.

I

L. van Beethoven'a darbi.

- 1) Uvertīra lugai Ķeniņš Stejans.
- 2) Klavieru koncerts Nr. 1, C-dūrā. Op. 15. (Otrdien, 20.15.)

II

R. Schumann'a darbi.

- 1) Uvertīra lugai Genoveva.
- 2) Simfonija Nr. 4, D-mollā.

Piedalās I. Rehberg'a un Radiofona orķestris O. Bištēviņa vadībā. (Otrdien, 21.15.)

Simfonisks koncerts Rīgas operā.

I

- 1) C. M. v. Weber's. Uvertīra operai „Eurianta“.
- 2) W. A. Mozart's. Klavieru koncerts D-mollā. (Piekdien, 19.15.)

II

- 1) A. Bruckner's. Simfonija Nr. 4. Es-dūrā. Fināls.

Piedalās: W. Kempff's (klaviers), un apvienots Radiofona un Rīgas operas simfoniskais orķestris P. van Kempen'a vadībā. (Piekdien, 20.15.)

TREŠDIEN, 18. MARTĀ	CETURTDIEN, 19. MARTĀ	PIEKTDIEN, 20. MARTĀ	SESTDIEN, 21. MARTĀ
11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).	11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).	8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. (Dziedās viru sekstets, skaņu plates.)	11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).
14.15 Kad jautras melodijas ar anekdotiem kopā vijas...	14.15 Vācu - italiešu apmaiņas koncerts.	8.30 Mūzika skaņu platēs.	14.15 Milda. A. Atvara raidluga pēc K. Eliasa stāsta.
15.30 Mākslas raidspogulis.	14.45 Viegla mūzika.	11.30 Darbam un mājai (priekšlasījums, sarunas, mūzika).	15.30 Mākslas raidspogulis.
16.00 Pēcpusdienas koncerts I. No operu pasaules. (Skaņu plates un uzņēmumi magnētofonā.)	15.30 Latviešu mūzika un literatūra.	14.15 Bērniem. Vilki. V. Bičuļa raidluga pēc J. Širmaņa stāsta. (Nobeigums.)	16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
17.15 Pēcpusdienas koncerts II. (Pūtēju orķestris.)	16.00 Pēcpusdienas mūzika. (A. Krisberga pūtēju kvartets, K. Eckert'a ritmiķi.)	14.45 Mūzika bērniem skaņu platēs.	17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
18.00 Aktualitātes.	17.15 Koncerta dejas.	15.30 Solistu koncerts.	18.00 Aktualitātes.
18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.	18.00 Galvu' augšā. M. Ziverta drāma 3 cēlienos.	16.00 Pēcpusdienas mūzika. (Radiofona mežragu kvartets.)	18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.
19.00—19.30 Raidījums vācu valodā:	19.00—20.00 Raidījums vācu valodā:	17.15 Pēcpusdienas mūzika skaņu platēs.	19.00—20.00 Raidījums vācu valodā:
19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu kaņa flote. Pēc tam mūzika.	19.00 Paskaidrojumi pie virspavēlniecības ziņojuma. Pēc tam mūzika.	18.00 Aktualitātes.	19.00 Paskaidrojumi pie virspavēlniecības ziņojuma. Pēc tam mūzika.
19.15 Ziņas no kaņalauka.	19.15 Ziņas no kaņalauka. Pēc tam mūzika skaņu platēs.	18.30 Raidījums vācu kaņavīriem. Jautra kareivju stunda.	19.15 Ziņas no kaņalauka.
19.30 Populāra mūzika. (Koņa dziesmas, skaņu plates.)	19.45 Preses un radiofona politiskais apskats.	19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu gaisa spēki.	19.30 Mūzika skaņu platēs.
20.15 Turpinājums seko... Sirdis mīlas sarežģījumu ceļos.	20.15 Jautri un priecīgi. (Raibs vakars.)	19.15 Simfonisks koncerts Rīgas operā.	19.45 Preses un radiofona politiskais apskats.
21.15 Melodija un ritms. (Raibs kabarets.)	22.20 Koncerts skaņu platēs. (Scarlatti, Tartini, Bocherini un Kerubini darbi.)	20.15 Koncerta turpinājums.	20.15 Pavasara sākums. Raibs vakars. (Pārraidījums no Vīņas.)
22.20 L. van Beethoven'a sonātas.	23.00 Viegla mūzika. (Skaņu plates un uzņēmumi magnētofonā.)	21.15 Ziņas latviešu valodā.	22.20 Viegla mūzika.
22.55 Viegla mūzika. (Deju kapellas, skaņu plates.)		21.30 Kas visiem tīk! (Skaņu plates.)	
		22.20 Viegla mūzika (A. Vintera kvintets, Radiofona deju kapella.)	

Lielākie raidījumi

Latviešu meistari mūzikā un literatūrā

Janis Mediņš un K. Jēkabsons.

Piedalās:

A. Miķelsons (dekl.), H. Lūse, V. Bišers un Radiofona orķestris.

Diriģents: prof. J. Mediņš.

Kormeistars: T. Kalniņš.

(Svētdien, 15.00.)

Latviešu kora dziesmas

Dziedās ACS Atpūta un dzīvotprieks koris Dzimtene.

Diriģents: A. Prēdells.

Salaka, Norviļa un Melngaila dziesmas.

(Trešdien, 19.30.)

Priekšlasījumi

Mūsu armija (vācu valodā).

(Pirmdien, 19.00.)

Mūsu kaņa flote (vācu valodā).

(Trešdien, 19.00.)

Mūsu gaisa spēki (vācu valodā).

(Piektdien, 19.00.)

Raidluga

Galvu' augšā.

M. Ziverta drāma 3 cēlienos.

Režisors: V. Feldmanis.

(Ceturtdien, 18.00.)

Carl's Maria Weber's.

W. A. Mozart's. Klavierkoncerts D-mollā.

Pusi no saviem apmēram 25 klavierkoncertiem Mozart's uzrakstījis divu gadu laikā 1784.—1785. gadā). Vīnes bagātā aristokrācija Mozart'u tolaik daudz sumināja, Mozart's ļoti daudz koncertēja kā pianists, tāpēc arī šai laikā viņa darbu sarakstā dominē klavierkoncerta forma. Šim laikam pieder arī Mozart'a klavierkoncerts D-mollā, komponēts 1785. gadā.

Drīz pēc Mozart'a dzīves spožā perioda sākās viņa traģiskie pēdējie gadi, kuŗos radās slavenākās operas (Figaro kāzas, Don Huans, Burvju flauta) un 3 pēdējās simfonijas un Rekvīems.

Robert's Schumann's.

L. van Beethoven's. Uvertira lugai „Kēniņš Stefans” un klavierkoncerts Nr. 1, C-dūrā.

Skatuves mūziku Kotzebue's lugai „Kēniņš Stefans” Beethoven's bija uzrakstījis 1811. gadā, kopā ar mūziku šī paša dzēniņa otrai lugai „Atēnu drupas”, Peštas teātra atklāšanas gadījumam. „Kēniņa Stefana” partitūrai bija deviņi numuri, no tiem atskatota vairs tiek tikai uvertūra.

Klaviermūzikā visagrāk radās Beethoven'a pirmie ievērojamie darbi, un jau ap viņa 40. gadu, ap 7. simfonijas laiku, redzam lielāko daļu viņa klavierdarbu pabeigtu. Beethoven'a klavierkoncerts Nr. 1 C-dūrā rakstīts 1798. gadā (kad Beethoven'am bija 28 gadi) un ir viena laika darbs ar viņa slavenu Patētisko sonātu klavierēm un 1. simfoniju.

Robert's Schumann's. Simfonija Nr. 4, D-mollā, un „Genovevas” uvertūra.

Schumann'a ceturta simfonija D-mollā īstenībā bija radusies kā viņa otrā simfonija, komponēta un arī atskatota 1841. gadā (kad Schumann'am bija 31 gads). Desmit gadu vēlāk autors to pārinstrumentēja, un

šajā pārstrādājumā tā kļuva par ceturto. Simfonijai ir četras daļas, kas saistās viena ar otru bez pārtraukuma. Atsevišķas daļas savā starpā tuvu radniecīgas: ar kopīgām un radniecīgām temām ievads saistīts ar lēno daļu (Romanci), tāpat fināls ar pirmo daļu. Ar savu melodisko bagātību D-molla simfonija ir viens no skaistākiem Schumann'a darbiem.

„Genoveva” bija vienīgais Schumann'a operas mēģinājums. Operas pirmuzvedums notika 1850. gadā Leipcigā, paša komponista vadībā. Sava vājā libreta dēļ opera nespēja kā skatuves darbs noturēties, un mums par tās muzikālajām bagātībām stāsta vienīgi lieliskā uvertūra.

C. M. von Weber's. „Eurianta's” uvertūra.

„Eurianta” bija Weber'a priekšpēdējā opera, rakstīta 1823. gadā, trīs gadus priekš komponista nāves. Arī šī opera neizdevīga libreta dēļ nav guvusi ilgstošus skatuves panākumus. Tās uvertūra toties kļuvis par vienu no pazīstamākajām operu uvertūrām koncertzālēs, un arī pašam Weber'am tā bijusi vismīlākā.

Jaunākais uz ekrāna

Irene v. Meyendorff dzied un dejo Paul'a Lincke's skaņu filmas operetē „Frau Luna”, ko drīzumā rādīs „Splendid-Palace” ekrāns.

Frau Luna „Splendid Palace”

Paul'a Lincke's populāro skaņu filmas opereti „Frau Luna” nākamajā nedēļā redzēsīm „Splendid-Palace”. Dziesmu, kas kautrīgi mazliet mīlas lūdž, dziesmu par pili, kas mēnesnīcā sapņo, dziedās Lizzi Waldmüller'e, kas jau tik ļoti patika ridzniekiem filmā „Bel ami”. „Frau Luna” melodijas jau reiz pirms četrdesmit gadiem apbūra klausītājus un nākamnedēļ atskanēs arī Rīgā. Par labu humoru filmā rūpējas Theo Lingens, kas vada arī filmas režiju, Paul's Kemp's un Georg's Alexander's. Vēl filmā piedalās Fita Benkhoff, Irene v. Meyendorff, Karl's Schönböck's u. c.

Ja gadās, ka drosmīgai meitenei liktenis dzīvē nav paredzējis labāku vietu, kā — būt par vietu ierādītāju mazā kino teātrī, tad neatliek nekā cits, kā pašas spēkiem mēģināt tikt uz priekšu. Un Barbarai tas izdodas! Kā viņa to panāk — redzēsīm jaunajā filmā „Mana draudzene Barbara”.

Galvenās lomās — Grethe Weiser, Paul's Hofmann's, Elisabeth Ried u. c.

SOMIJAS BRĪVĪBAI

Līdztekus filmām ar tīri literāru saturu un nedēļas apskatiem, vācu filmrūpniecība nopietnu vērību piegriež arī kultūras filmu ražošanai. Kāda no jaunākajām kultūras filmām, ko drīzumā ceram redzēt arī Rīgā, ir veltīta ezeru un mežu zemei Somijai, kas nedaudzu gadu laikā jau otro reizi varonīgi cīnās par savu brīvību. Apbrīnojamā uzpurēšanās un ārkārtīgā enerģija, ar kādu mazā četrus miljonu somu tauta cīnās pret skaitliski nesalīdzināmi pārāko pretinieku, ir dzīvs piemērs tam, ko spēj panākt tauta, kuŗas asinīs kūšā īsts varoņu gars.

Somijas skarbo skaistumu, tās mežu un ezeru bagātību, somu tautas izturību un varonību rāda arī jaunā kultūras filma „Somijas brīvībai”. Tā iepazīstina mūs ne tikai ar somu zemes dabas krāšņumiem, bet rāda arī, ka Somija nav bagāta zeme un neapvelta savus iedzīvotājus izšķērdīgi ar savu auglību un zemē apslēptām dāvanām, bet prasa no katra soma sīvu darbu un tūlznainas rokas, lai nopelnītu savu dieniško maizi. Somijas lielākā bagātība ir tās meži, un tādēļ pēc 1918. gada, kad somi atbrīvoja savu zemi no boļševiku jūga, Somijā strauji attīstījās kokrūpniecība. Somijas zemes auglība tomēr nekad nav bijusi tik liela, lai pilnīgi apmierinātu iedzīvotāju vajadzības, tādēļ pašreizējos kaŗa apstākļos somiem jo sevišķi nākas samierināties ar zināmiem ierobežojumiem pārtikas ziņā. Bet taisni tā ārkārtīgā pacietība un pašapziņa, un sevišķi somu sievietes neizmērojamā izturība visas grūtības pārvarot, ir šīs sīkstās ziemeļu tautas visvairāk apbrīnojamā īpašība. Nedrīkst aizmirst, ka Somijas pilsētu ielās un laukos neredz vairs neviena vīrieša, kas spētu nest ieroci un nebūtu frontē. Jaunā filma rāda, ka drošsirdīgos somu vīrus un jaunekļus viņu darba vietās aizstāj sievietes. Sievietes veic vissmagākos darbus, ieņem visatbildīgākos posteņus. Somu sieviešu organizācijas „Lotta” locekles veic apbrīnošanas cienīgus varoņdarbus savā tēvmē, kamēr viņu tēvi, vīri, brāļi un dēli cīnās frontē, lai nodrošinātu savas zemes un visas Eiropas drošību. Savā ikdienas darbā somu sievietes nepazīst vārda „neiespējami”, nezina, kas ir piekāpība grūtību priekšā.

1940. gadā Somijas krāšņajā galvaspilsētā Helsinkos vajadzēja notikt olimpiskajām spēlēm. Liktenis bija lēmis citādi. Eiropas ienaidnieki goda pilno sportisko sacensību vietā uzsāka asiņainu un nežēlīgu cīņu. Somu tauta cīnās par savu zemi, savu dēlu asinīm pērkot godu un brīvību.

I. R.

Somu ieroču spēks un vīru drosme stāv nomodā par Somijas brīvību. Aina no kultūrfilmas „Somijas brīvībai”.

Boļševikiem atņemtos kaŗa materiālus caurī somu triecienu grupām nogādā aizmugurē. Aina no kultūrfilmas „Somijas brīvībai”.

Somu kaŗavīri pielauzušies ienaidnieka bunkuram un uzbrūk tam ar liesmu metējiem. Aina no kultūrfilmas „Somijas brīvībai”.

VECMĀMIŅAS PADOMI

Vai jūs zināt, ka vienkāršākais līdzeklis, ar ko mērcei piešķir labāku garšu, ir šķipsniņa cukura? Ņemts tik niecīgā daudzumā, cukurs nesaldina, bet dod ļoti labu garšu.

Iso, plato svārku mode ir jauka un jauna-vīga. Bet uzmanību! Vēl arvien kājas ir galvenās noteicējas, vai ar šķērēm jārikojas radikāli vai mēreni.

Bērns kļūst nervozs, nemierīgs un sāk pat mocīties ar bezmiegu, ja vecāki tam veltī pārāk lielu, gluži lieku vērību. Pastāvīgā auklēšana, šūpošana, iesmīdināšana, mīlināšana, uzrunāšana, cilāšana un apkārtņēšana un visas citas laipnības, kādām lielie dažkārt mēdz „aplaimot” mazos, bērnam bieži jāsamaksā ar gurdenumu, uztraukumu un dažādām kaitēm.

Rokas tīras, muti ciet, ausis vaļā — tie ir zelta likumi, kas bērnam iemācāmi jau mazotnē. Netīru roku dēļ jau daļa mazu bērnu izvērtusies par jaunu kaiti, netīras rokas arī palīdz pārnēsāt baciļus. Kas allaž atpleš muti, tas dara pāri plaušām. Kas kurām ausīm iet, nedzird brīdinājumus. Sīkumiem dažkārt nopietnas sekas.

Neuzskatiet sevi par varoni, ja nenovēlat sev īsu pēcpusdienas atpūtas brīdi. Pēcpusdienas jāatpūšas, ja gribat būt vesela un bez „nerviem”.

Onai pēcpusdienas tērp

Neviena krāsa nav tik eleganta kā melnā, un tādēļ tā vislabāk iekļaujas pēcpusdienā, kad nometam darba tērpu un ļaujamies nopelnītajam atpūtas brīdim, pavadot to patīkamās laudīs, teātrī vai pie kafijas tases. Modes žurnāli sevišķi izceļ melno pēcpusdienas tērpu, kas bagāts vilkumiem, krokajumiem un volāniem.

Palīdzēsim citiem!

Kā mēs varam cits citam iet talkā? dzird dažkārt vaicājam. Aprunājoties ar vairākām ģimenēm, saklausījām šādus priekšlikumus: ja gribat piedalīties lielajā tautas palīdzības darbā, tad dodiet patvērumu tiem bāreņiem, kas pēngad palikuši bez vecākiem, dāviniet grāmatas un laikrakstus kaņavīriem, slimnīcām, patversmēm, palīdzēt jaunām mātēm sagatavot zīdaiņu pūriņus.

Bez tam taču katrā ģimenē ir viena otra manta, kas pašiem vairs nav vajadzīga. Bērnu gultiņa, vannīņa, ratiņi — kam tie velti glabājas pajumtē? Atdāviniet vai aizdodiet šos priekšmetus tiem, kam tie nepieciešami. Atdāvājot lietotus apģērba gabalus, neaizmirstiet izmantot arī šķietami bezvērtīgo — kungu aproces un apkaklītes, vecas kakla saites, naudas maciņus — kādam šīs lietas noderēs. Un beidzot, ja jums zināma kāda laba recepte vai kāds padoms tad netaupiet to tikai sev, bet dodiet tālāk!

Skābi kāposti dara brīnumus

veselības un skaistuma kopšanā. Jau priekš gadsimtiem skābi kāposti bija svarīgs dziedniecības līdzeklis. Skābo kāpostu nozīmi it labi zināja arī Kuks, kas 1772. gadā, dodoties pasaules apceļojumā, uz kuģa ņēma līdz lielas skābo kāpostu mucas. Visa pasaule brīnījās, ka viņa kuģa ļaudis nesirga ar skorbutu, toreiz visiem jūrniekiem parasto slimību. Tas bija kāpostu nopelns.

Skābējot kāpostus, rodas pienskābe, kurā lieliski uzglabājas vitāmini, kas atrodas svaigos kāpostos. Sevišķi svarīgs C vitāmins, ko ķermenī nevar uzkrāt. Tāpēc zīmu ieteicams skābus kāpostus lietot svaigā veidā. Kāpostus nekad nedrīkst mazgāt, lai tie būtu pilnvērtīgi. Lieliski tie garšo, ja tiem piegriež sīpolu vai lokus, vienā maltītē ar ceptiem kartupeļiem vai rudzu maizi.

Atjaunots tērps pavararim.

kad arī mēs pašas sāksim atjaunoties, viegli iegūstams, ja vien skapī salūkosim divus vecus tērpus vai vienu tērpu un mazu drēbes pielikumu. Ļoti eleganti izskatās rūtoti svārki un vienkrāsaina jaka, kurai iestrādāta rūtota auduma plecu daļa. Tikpat labi salikums var būt arī otrāds. Pēc šī parauga var labi kombinēt arī dažādu krāsu audumus.

Salāps ar matiem

Tiesām, vīriešu svārkus, kas kādā vietā mazliet ieplēsti, var salāpīt ļoti viegli un gandrīz neredzami, ja šim nolūkam ziedo dažus matus. Šie dabīgie diegi būs izturīgi, bet smalkais lāpījums turklāt būs gandrīz neredzams.

PAPĪRS — LABS SILTUMA GLABĀTĀJS

Taupot kurināmo, dažkārt jūt no grīdas nākam nepatīkamu aukstumu, pret ko nepasargā pat grīdsegas. Toties jo labi noder vecas avīzes, ko vairākām kārtām paklāj zem grīdsegas. Istaba tūdaļ būs ievērojami siltāka. Šādi rīkoties vajadzētu sevišķi tais mājās, kur ir mazi bērni, kas mēdz rotaļāties uz grīdas.

Lielmeistars Vilhelms Purvītis —

Akadēmiķis prof. Vilhelms Purvītis

Šī gada 3. martā akadēmiķis prof. Vilhelms Purvītis, lielmeistars, kā vārds pazīstams tālu pāri dzimtenes ārēm, atskatījās uz savu 70. dzimšanas dienu.

Mūsu ievērojamākam ainavu gleznotājam šūpulis kārts Vidzemē — Zaubes pagasta Jaužu mājās. Tur gūti bērniņas saulainie iespaidi un izjūtas. Jau pusaudža vecumā P. nokļūst Vitebskas guberņā, kur tēvs uzņēmis dzirnavas. Apmeklējams Drisas aprīņa

Prof. V. Purvītis: Pēdējie stari

skolu, zēns uzrāda teicamas zīmētāja spējas un jau sapņo par nākamajām gleznotāja gaitām. Tak skarbā dzīves īstenība ir citāda. Viņam jānāk palīgā tēvam, jāiet dzirnavās mācekļa gaitās. Purviša tēvs savu uzņēmumu grib pārkārtot, ierīkot modernāk. Pēc kāda laika jauniets sastopam tēva uzdevumā Smiltēnē, kur Danča tēva vadībā viņš iepazīstas ar jaunlaicīgāku dzirnavu ierīci un vilnas kārstuvi. Mājās atgriezies, P. pārbūvē vecāku dzirnavas. Liekas, ka viņam lemts iet tēva pēdās, kļūstot par priekšzīmīgu dzirnavnieku. Tomēr māksliniecisko tieksmju dzirksts, kas iekvēlojusies jaunieša krūtīs, nav vairs apslāpējama. 18

gadu vecumā viņš dodas uz Pēterpili, iztur stingro iestāšanās pārbaudījumu Krievijas mākslas akadēmijā. Svešumā jāsadurās ar dzīves grūtībām, bet tās Purvītis pārvar ar savu spēcīgo raksturu un gribas spēku. Viņš atrod darbu, pats gūst studijām vajadzīgos līdzekļus. Tolaik Pēterpilī jauno mākslinieku pulciņā „Rūķis” darbojas Alksnis, Rozentāls, Baumanis, Valters u. c., kas jūsmas un spara pilni domā par patstāvīgas latviešu mākslas ceļiem un tic nākotnei. Viņu vidū redzam arī Purvīti.

Talants un cītīgs darbs Kuindži darbnīcā sagādā Purvītim pelnītus laurus: 1897. g. par savu gleznu „Pēdējie stari” viņš ne-

Prof. V. Purvītis: Pavasari

Prof. V. Purvītis: Atkusni

dzimtenes dabas diženuma un varenā miera tēlotājs

Prof. V. Purvītis: Pavasara pludi

vien iegūst pirmās šķiras mākslinieka gradu, bet arī Romas prēmiju, kas nodrošina studijas ārzemēs. Šo balvu latvju mākslinieks dabū skarbā sacensībā, pie tam vēl būdams sveštautietis. Apceļojis ārzemes, Purvītis apmetas uz dzīvi Rīgā. Drošā un spēcīgā impresioniskā krāsu valoda un mākslinieciskā dabas izjūta šejienes izstādēs saņēl skatītājos satraukumu. Purvītim jādzird pat asi pārmetumi. Tak ievērojamie panākumi Vakareīropā (1898. g. 2. godalga Parīzes pasaules izstādē, 1901. g. zelta medaļa Mūnchenē, 1902. g. zelta medaļa un nopelnu krusts Lionā) apkļusina šaursirdīgo nesaprašu balsis. Ievērojamais gleznotājs drīzi vien iegūst nedalītu atzīšanu arī dzimtenē.

Kopš 1909. g. Purvītis ir pilsētas mākslas skolas direktors, paceldams šīs izglītības iestādes līmeni ievērojamos augstumos. Par izciliem nopelniem 1913. g. Pēterpils akadēmija viņu vienbalsīgi ievēl par akadēmiķi.

Pēc pasaules kara notikumiem atgriezies dzimtenē, Purvītis izveido un vada Latvijas mākslas akadēmiju, tur ilgus gadus ieņemdamas rektora amatu. Kā ainavas meistardarbnīcas vadītājs viņš izaudzējis mūsu laukskatu gleznotāju jauno paaudzi, iespaidīgi noteikdamas tās gaitas.

Ainavu glezniecības lielmeistars V. Purvītis pauž spēcīgu dabas izjūtu. Viņš izveido savu īpato laukskata gleznieciskā kodola izpratni un uztveri, ietekmēdamas vairākas paaudzes mūsu mākslā. Purvīša uztverei raksturīga tieksme uz monumentālu varenumu. Ar dzejnieka apgarotību, krāšņā krāsu noskaņojumā, viņš skata un tēlo dzimtenes dabu — hēroiski diženu un svinīgu. Tā ir pacilāta himna, kas slavina ziemeļnieciskās dabas savdabīgo skaistumu. It

īpaši tas vērojams agrīno pavasaru tēlojumos Purvīša gleznās. Dziļš ziemas klusums vēl valda dabā, bet modinātāji spēki jau

jaušami: saulē un pavasara vējos sniega irdenā sega kļuvusi čagana, strauti urdz un pavasara ūdeņi, vietumis salauzuši ledus važas, pārpludina laukus. Ar izcilu meistariību gleznas laukumu un galveno līniju sacerē Purvītis veļ plašos priekšplānus, aiz kuļiem — sniegotās pakalnēs — paceļas mirdzošās bērzu birzis kā kolonnas dievmā. Šie Purvīša bērzi ar savu diženumu pieskaitāmi klasiskajiem sasniegumiem mūsu mākslā. Te panākts iespaidīgs līdzsvars starp dabas tēlojuma un krāsu dekoratīvā ritma prasībām. Tas redzams arī Purvīša darbos, kur pārsvarā intīmi klusa, dažkārt elegiska noskaņa. Līdzās uzbūves likumībai un skaidrībai latviskās ainavas lielmeistara sasniegumos valdzina krāsu brīnišķās harmonijas. Lūk — pavasara skatos — te sudraboti pelēkā, te violetā sniega joslā marta saulē zilo garās ēnas; pretīm debesu zilgmei varenī saslienas rūsgani sārto bērzu birtalu sienas. Ziemeļu naktīs mūs apbuļ zili pelēko krāsu samtainais dziļums; te veļas mēnesnīcas apvizmotie lauki ar spokainiem izlikumoto vītulu zariem. Vasaras skatos valdzina sulotais zaļums; rudens ainavās kvēlo oranži sārte un dzeltenīgie gaviļainie toņi. Tēlojamo motīvu bagātībā un daudzveidībā Purvītis krāsu valodā un kompozīcijā izvilina aizvien jaunas skaņas un jaunas iespējamības. Visur še izpaužas un suverēni valda reti viengabalaina mākslinieciska personība un radītāja griba. Nevis atdarinātājs, bet jaunradītājs, kas noteikti apzina savus mērķus un pilnīgi pārvalda tēlojuma līdzekļus, tāds ir Vilhelms Purvītis, kas raženā un neatlaidīgā darbā sasniezjis dailes kalngalus. J. S.

Prof. V. Purvītis: Siguldas leja

„Laikmeta” arch.

Vācu drāmatiskā dzeja uz mūsu skatuves

Rīgas Drāmatiskais teātris pēc trim sniegtajām tautas lugām saista un aizrauj skatītājus ar vācu lielā gara — vēstures ideju dziesminieka Schiller'a drāmatisko dzeju „Dons Karloss”. Šī drāma, kas vienā no augstākajām vietām pasaules literatūrā pacēlusi domu brīvības ideju, savalgo katru, kas atzīst brīva gara pārākumu par despotisma varu. Kaislību pārvarēšana tēvijas mīlestības priekšā, dzīvības atdošana tēvijai, gara brīvība, galma aizspriedumu laušana — tās ir idejas, kas dveš pretī no katras šīs dzejas vārsmas. Skaistas idejas, ietvertas skanīgā formā un saliedētas cīņas momentiem bagātā un tehniski pilnīgā drāmatiskā darbā, mums sniedz ētisku un aistētisku baudījumu, ja mēs to skatām darba cienīgā izpildījumā uz skatuves. Un jāatzīst, ka Drāmatiskā teātra ansamblis, kas režisora Jāņa Zariņa vadībā gandrīz divos sastāvos iestudējis „Donu Karlosu”, nenoliedzamo nopelnu priekšā nepaliek daudz parādā Schiller'a lielajai mākslai.

Ns.

No kreisās: Elizabete, Filipa II sieva — Nina Melbārde, princese Ebolī — Milda Zilava.

No kreisās: Dons Karloss — Osvalds Uršteins un Filips II, Spānijas ķēniņš — Jānis Osis.

Latviešu oriģinālkomēdija Tautas teātri

Dramatiķi Mārtiņu Zīvertu esam vienmēr pazīnuši kā autoru, kuŗa lugas valdzina vienlīdz kā psiholoģiskā reālisma cienītājus, tā arī skatuves formas dievinātājus. Arī savā komēdijā „Čūska”, kas ir Zīverta diezgan sen rakstīts darbs un ko J. Jurov-

ska režijā skatījām uz Tautas teātra skatuves, autors divus minētos elementus savieno, izvēloties par formu komēdiju. Un tiešām, smieklu un atzinīgu aplausu izrādē netrūka, liekas, tie arī liks Tautas teātrim ilgi šo lugu paturēt repertuārā.

Ns.

No kreisās: Dr. Mālais, zoologs — V. Silenieks, prof. Vitrops — K. Dzeldē, Mollija Muļļa — O. Starke-Stendere un Ērika Grauze, asistente — M. Štāle Mārtiņa Zīverta komēdijā „Čūska”.

BOĻŠEVIKU NOLAISTAIS SPORTS ĀTRI ATJAUNOJAS

Boļševiku varas laikā galīgi nolaistais sports, kad vairāk nodarbojās ar runāšanu un propagandu nekā ar darbu, samērā īsā laikā jau atkal ievirzījies īstu sporta tradīciju gultnē. Atjaunojas vecās sporta biedrības un dibinās arī jaunas īstu lietpratēju vadībā. Ļoti rosīgi darbojas ACS sporta daļa „Atpūta un dzīvotprieks” resp.

jaundibinātā sporta biedrība „Auseklis”, rīkojot sacīkstes visos sporta veidos. Sevišķi aktīvi ir slidotāji. Gandrīz katru svētdienu sacīkstēs piedalās ir ātrslidotāji, ir daiļslidotāji, ir hokejisti. Līdzās vecās paaudzes slidotājiem redzam sevišķi kuplā skaitā jaunus sportistus. Ziemas sporta pārvaldes par labu Tautas palīdzībai rīko-

tie ledus svētki Rīgā bija pulcējuši simtiem dalībniekiem un vairāk nekā tūkstoš skatītāju. Jaunatnei bija izdevība izmēģināt savas spējas dažādās ātruma un veiklības sacīkstēs. Lielu sajūsmu skatītājos radīja daiļslidotāji, kas tautiskos tērpos slidoja polonēzi, saules deju, krusta deju u. c.

E. T.

Daiļslidotāju polonēze Tautas palīdzībai par labu rīkotajos ledus svētkos.

Latviešu sporta vadītājs R. Plūme apbalvo zēnu sačensību uzvarētājus slidskriešanā.

Boļševiku laikā cietušajām rīdzinieku ģimēm nēm lauksaimnieki no mežiem piegādā malpu.

LAUKU VELTE TAUTAS PALĪDZĪBAI

Laukā izstādīti mūsu tabakas stādus kopj, apmēģinot un koplējot

Audzēsim Tabaku

Tabakas lauks pilnos ziedos. Šim laikā tabakas ziedi jānopūc un galotnes jāapgriež

Šogad paiet tieši 450 gadu kopš Amerikas atklājējs Kristaps Kolumbs Eiropai pirmo reizi paziņoja vārdu — tabaka. Guanahanas salas krastā viņš sastapis indiāņus, kas smēķējuši apaļus vīstokļus ar maisa lapās ievīstītām smaržīgām zālēm; šos vīstokļus indiāņi sauca par tabaku. Pēc nedaudz gadiem šis savādais augs jau parādās Spānijā un Portugālē. Francijas sūtnis Lisabonā Žans Nicots 1574. g. šo stādu kultivē sūtniecības dārzā un tā lapas ieteic kā brīnišķu dziedinātāju līdzekli kaitēm un brūcēm tik plašos apmēros, ka tauta tabaku sāk saukt par „sūtna zālēm”. Vācijā tabaku 30 gadu kara laikā ievied angļu un holandiešu karotāji. 1620. gadā tabaku mēģina audzēt Strasburgas tuvumā, bet 1684. gadā tabakas kultūras sastopamas jau Magdeburgā, Hallē, Brandenburgā, Tīringā un Šlēzvigā. Tā straujā uzvaras gājienā tabaka iekarojusi visu Eiropu, bet eiropiešu smēķētājiem savās zemēs izaudzētās tabakas nekad nav pieticis.

Kara apstākļu dēļ visas zemes tagad pārveido savu saimniecību, lai miera laikos importētās svešzemju preces aizstātu ar vietējiem ražojumiem. Arī mums bez citām aizvietojamām precēm zināma ievēriba šogad jāveic tabakas audzēšanai, jo bez tabakas — tomēr grūti iztikēt. Tabakai vajadzīgo augšanas periodu mūsu šajā vasarā pagarina ar to, ka sēklu izsēj jau marta beigās vai aprīļa sākumā lecektis. Tā iespējams sasniegt, ka pat maigākās tabakas šķirnes nogatavojas septembrī.

Latvijā netrūkst tabakas audzētāju, kas šim darbam nododas jau vairāk kā 10 gadu. Priekš boļševiku ienākšanas darbojās fabrikas Liepājā, Jelgavā un Rīgā, kas aprīdāja tikai vietējo tabaku. Dažiem pasākumiem tomēr piemita spekulatīvs raksturs. Tabakas fabrikanti bija galvenokārt žīdi, kam neinteresēja izstrādātās tabakas kvalitāte. Tabakas audzētāji savukārt centās iegūt augstākas ražas, bagātīgi mēslojot Zemgales treknos laukus. Tādēļ arī pīpju tabakas ražas bieži sasniedza 2—3 tonnas no ha (normāli varētu būt 1,2—1,5 to), bet olbaltuma pārsātinātās treknās tabakas dūms oda vairāk „pēc nagiem un ragiem”. Bulgārijā, Turcijā, Kaukāzā smalkākās tabakas ar plānām, aromātiskām lapām izaug samērā vājās zemēs. Visas agrākās kļūdas šogad grib novērst „Tabakindustriē Ostland”, reizē paceļot arī tabakas ražošanu iespējami plašākos apmēros. Izaudzēta un

izvēta tabaka smēķēšanai vēl nav lietojama. Tai jāiziet īpašs pēcnogatavošanās posms, tādēļ nodibināta tabakas fermentācijas fabrika Rīgā. Mūsu zemē izaudzēto tabaku iespējams izstrādāt tikpat labu, kāda bija no ārzemju šķirnēm gatavotā tabaka mūsu 3. šķiras papirosos.

Līdz šim Latvijā audzēja tikai vienu — Berleja šķirni, bet labu tabaku var iegūt tikai no vairāku šķirņu maisījuma. Tabakas fermentācijas fabrikas rīcībā šogad ir vairāku desmitu tabakas šķirņu sēklas. Pēdējos gados Latvijā ar tabaku apsēja apm. 100 ha, bet šogad paredzēts apsēt ne mazāk par 600 ha. Vidzemē un Latgalē audzēs galvenokārt Berleju un machorku, bet smalkākās šķirnes — Zemgalē.

Rajonu agronomi un dārzkopības instruktori jau iesākuši līgumu slēgšanu ar tabakas audzētājiem. Lielākās tabakas plantācijas (kopā apm. 300 ha) iekārtos līdzšinējās valsts saimniecībās, jo rūpniecības vajadzībām vajadzīgi pēc iespējas lielāki vairumi vienvēidīgas tabakas. Tādēļ līgumus slēdz par platībām, kas nav mazākas par 0,3 ha vai apm. pūrvietu. Līgumu slēdzēji saņems piemērotas sēklas vai stādus, tāpat sistēmātiskus un sīkus norādījumus. Tabakas audzēšanai neprasa vairāk darbaspēka kā cukurbietes un citi sakņaugi. Pūrvietu tabakas iespējams apkopt ar saimniecības parasto dabaspēku.

Tabakas audzēšanas gaita.

Tabakas sēklas ļoti sīkas. Viena hektara apstādīšanai pietiek 25 gramu, bet dēstu ieaudzēšanai arī gr. var apsēt 1—2 kv. metru, iegūstot 2000—4000 dēstus. Dēstiem tabakas sēklas iesējama marta beigās vai aprīļa sākumā parastās lecektīs, bet pīpju audzēšanai var iekaisīt arī smiltis, kas ir istabā. Maija beigās dēstu izstāda laukā: platlapainas — Berleju un Viridānu, kuras 15×40 cm, bet pīpju — un citas smalklappes šķirnes — 60×20 cm. Sēkšana tabaka kopjama līdzīgi citiem sakņaugiem, ravējot, apkopējot un aprūšinot. Pīpju sākumā stādi ļoti plānīgi aplaņķā, un tālāka kopšana nav vajadzīga. Maija beigās stādiem nopūc ziedus, kas sēnāzarus un apgriež galotnes, atkārt pie kāta, atkarībā no šķirnes, 15—25 lapas. Lapu savākšanu iesāk augstās, kad parādās pirmās gatavības pazīmes — dzeltenī plankumi. Tad no-

plūc 4—5 apakšējās lapas. Otrā paņēmiņā jānolasa vidējās lapas, bet septembra beigās — galotnes. Noplūktās lapas sver uz saitēm un zāvē pajumtēs, šķūņos, kur nepieklūst saule. Šāda zāvēšana ilgst apmēram 2—3 nedēļas, bet lielākie tabakas audzētāji apkurināmās kaltēs to paveic 4 dienās. Izžuvušo tabaku saņos nogādā fabrikā. Viena hektara novākšanai rudenī pietiek ar 2 strādniekiem, sievietēm vai vecākiem cilvēkiem.

Mūsu apstākļos tabakai vispiemērotākās ir vidēji smagās zemes — mālaina smiltis vai arī tīra smiltzeme, ja tā nav pārmerīgi sausa. Viegļās zemēs audzētā tabaka ir ar mazākām un plānākām lapām, aromātiskāka un mazāku nikotīna saturu. Pūrvainā augsnā tabaka nenogatavojas, bet sausā smiltajā tā izkalst. Nav ieteicams tabakai dot svaigus kūtsmēslus; vislabāk, ja tie iestrādāti rudenī. No minerālmēsliem ieteicams superfosfāts, sērskābais amonjaks vai salpetris. 40 proc. kālijs tabakai neder, tā vietā lietojams sērskābais kālijs. Kur trūkst lecektis dēstu izaudzēšanai, ieteicams kultivēt machorku, kas ātraudzīgāka par citām šķirnēm. Machorkas dēstus var izaudzēt dobēs, līdzīgi kāpostiem un c., izsējot aprīļa beigās vai maija sākumā. Vēsās naktīs machorkas dēsti jāapsedz, jo tabaka nepārcieš salnas. Machorku izdevīgi audzēt, jo tabakas fabrika to noņems ar visiem kātiem. Sevišķi ieteicams machorku audzēt Rīgas tuvākā apkārtnē, kur tā vieglāk nogādājama fabrikā. Lapu tabakas, turpretim, iespējams audzēt pat visatālākos novados, jo transports neprasa lielas grūtības; viena hektara ražu var aizvest pāris pajūgos.

Tabakas audzēšana labi atmaksājas. 1 ha tabakas dod līdz 3000 RM brutto ienākuma un, aprēķinot naudā visus kultivēšanas darbus, apmēram 1000 RM tūrienesas. Tabakas audzētāji, līgumus noslēguši, varēs saņemt līdz 25% avansa. Šogad tabakas audzētāji saņems arī prēmijas. Audzētājiem ar vismazāko paltību — 0,3 ha — paredzēts izsniegt pavasarī un vasarā 1000 papirosu, 50 cigāru un 0,5 kilo pīpju tabakas. Rudenī tabakas nodevēji saņems prēmijas par labu tabakas kvalitāti. Personīgām vajadzībām nelielās platībās, paredzams, tabaku atļaus audzēt visiem smēķētājiem, kā tas ir Lielvācijā, bet plašākos apmēros tabaku audzēt varēs tikai saimniecības, kas noslēgušas līgumu ar tabakas fermentācijas fabriku. J. M.

ILLOSTRĒTS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TUBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagnera (Dzirnavu) ielā 57. Tālruni 22588 un 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Abonēšanas maksa par 3 mēn. (apr.—jūn.) RM 3.50. Abonements jāpieteic tieši pastā. Pieteikumus ar naudas pārvedumiem apgāds nepieņem. Nākamais numurs iznāks 20. martā.

AIZMUGURES VAROŅI.
 „Jauki dzīvot pasaulē,
 Neviens velns mūs netraucē!”

Derīgi padomi.

„Vai tu vēl klepo?”
 „Jā. Šodien es ārstējos pēc Kretuļa padoma, rīt izmēgināšu Klibiša ieteiktās zāles, parīt domāju rīkoties pēc Čabatas receptes, bet ja tev arī zināms kāds labs līdzeklis, saki vien, to es izmēgināšu svētdien, ja klepus vēl nebūs beidzies.”

Uzticība.

„Mīlais, vai tu vienmēr būsi man uzticīgs?”
 „Mīlā, vienmēr! Un kad es ieraudzīšu kādu skaistu sievieti, vienmēr man gara acu priekšā parādīsies tavš tēls, un es teikšu: „Atkāpies, sātān!”

Pazaudējais.

„Celieties augšā, pilson; vai jūs ko pazaudējāt?”
 „Jā, kārtībasnieka kungs, līdzsvaru!”

Pleklājīgi.

Grabulis kaut kā ticis pie pudeles degvīna. Tā kā mēbelētajās istabās pie Bundžas kundzes dzīvo vairāki studenti, nav nemaz tik droši turēt mājās degvīnu. Grabulis drošības pēc noplēš pudelei etiķeti un uzlīmē zīmīti ar uzrakstu: „Uzmanīgi! Inde!!” Pēc pāris dienām, kad Grabulis gribēja nogaržot no savas pudeles, tā bija tukša. Zīmītē bija pierakstīts klāt: „Sirsnīga pateicība no viņpasaules. Pašnāvnieks.”

Komija mīla.

Nākamā sievasmāte: „Vai jūs, Napucīša kungs, tiešam tā no visas sirds mīlat manu Lonniiju?”
Līgavainis: „Ticiet, cienījamā kundze, ka mana mīla pret Lonniiju pārspēj kvalitātē, izturībā un elegancē visu līdz šim piedāvāto!”

Bērnu spriedums.

„Mans papus vienmēr saka, ka viņam vairāk sāpot nekā man, kad viņš mani per.”
 „Vai viņš tik mīkstsirdīgs?”
 „Nē, viņam reimatisms.”

Restorānā.

Sābuļa kungs labi pāēdis un padzeris. Viņš ķer vienā kabatā, ķer otrā, beidzot sauc sulaini:
 „Obera kungs, vai jūs mani par viesi?”
 „Ja gan, kungs!”
 „Tad ir labi, lūk, naudas-maks aizmums, un mīlās, bet viesiem taču nav jāmaksā?”

ANGLŪ UN AMERIKĀŅU SAVSTARPEJĀ PALIDZĪBA:

Viens otru tur virs ūdens.

Pēc manas miss Džindžina bija joprojām tur kā nūdele.

„Mister Feigelson, man šķiet, ka Sachermachers nelīdz?”

„Kā nelīdz? Vai redzat tur to resno kundzi dārzā: viņa iestājās sanātorijā tievāka par jums. Ārstējieties vēl divas nedēļas!”

Vakarā miss Džindžina nejauši dzirdēja resnās kundzes sarunu ar ārstu:

„Man šķiet, jūs patentlīdzeklis nelīdz, tievāka taču neesmu kļuvusi!”

„Tikai pacietību! Jūs būsi ievērojusi to tievo jaunkundzīti, — viņa iestājās sanātorijā divreiz resnāka par jums. Ārstējieties mazākais vēl divas nedēļas!”

Miss Džindžina nopūtās un sakravāja ceļš somas.

Miss Džindžina kādā dienā nolēma doties pie slavenā ārsta Feigelsona: „Es esmu pārāk tieva, bet tagad modē apaļākas formas. Ko lai daru?”

„Jāpaliek manā sanātorijā un jālieto mans patentlīdzeklis Sachermachers — tas viss!” paziņoja ārsts.

Varen plaša mana zeme šķietas,
 Ik uz sola čekas pagrabs, kaps,
 Bet nekur es neatrodu vietas,
 Kur man ballēs būtu glābiņš labs.
 Grūzījā rūgst viņi varen saldi,
 Astrachana sāļu silķi dod,
 Bet no bumbām izšķīst dzīvu galdi,
 Un tad pagrīrās kaut liksi kod!
 Kaganovičs deva savu māsu,
 Angļu priesters mani Dievam teic,
 Bet es visur redzu liķu krāsu,
 Un no sarkofaga Leņins sveic.
 Val uz Solovkiem man lūdzot steigties,
 Nomocīto pišķiem ceļos krist?
 Val zem slrpja cirtiena te beigties,
 Val ar āmuru pa pieri sist?
 Ruzvelt, Čerčill, sakiet, ko lai daru,
 Val pat padomu tik grūti dot?
 Jūtu strauji zūdam savu varu,
 Sakiet, kā nu pazust nemanot?

Ž. Cleers.

INDIJA MOSTAS.

Anglis (līdzdoms pa gaisu): „Man šķiet, te man vairs nav ko darīt, braukšu mājup!”